

NORGES KRISTNE RÅDS SKRIFTSERIE - NR 18

Kirken - på vei mot en felles visjon

Norges Kristne Råd

Kirken

- på vei mot en felles visjon

Faith & Order-kommisjonen 2012

Utgitt 2013
1.opplag 300 eks.
ArkTrykk AS

ISBN 978-827941-035-5
EAN 9788279410355

Heftet kan bestilles fra
Norges Kristne Råd, Rådhusgata 1-3, 0151 Oslo
Tlf: 23081308. E-post: post@norkr.no

Copyright © 2012 Kirkenes Verdensråd, Genève

Innhold

7	<i>Forord</i>
8	<i>Bemerkninger fra oversetterne</i>
10	<i>Generalsekretærens forord</i>
12	<i>Presentasjon av teksten</i>
14	Innledning
16	Kapittel 1 - Guds misjon og Kirkens enhet
19	Kapittel 2 - Den treenige Guds kirke
27	Kapittel 3 - Kirken: Å vokse i kommunionen
36	Kapittel 4 - Kirken: I og for verden
40	Konklusjon
41	<i>Historical note</i>
45	<i>Noter</i>

Forord: Kirkene underveis mot Den ene kirke

Økumenikk hører med til en av de virkelig store kirkelige suksessene fra forrige århundre, som i rekordfart feide bort gamle fordommer og førte til nye vennskap på tvers av konfesjonelle grenser. Hverdagslivets økumenikk – ikke minst på sosiale og kulturelle områder – blomstrer fortsatt, og til like det organisasjonsmessige: Norges Frikirkeråd og Norges Kristne Råd ble ett råd i 2006 med katolikker og pinsevenner ved samme bord! Utenkelig få år før, og neppe mulig uten drahjelp fra Norsk Teologisk Samtaleforum (NTSF) som i 1983 hadde innledet teologiske samtaler med representanter fra et vidt spekter av landets kirkesamfunn. Læresamtaler og fellesuttalelser – nasjonalt og internasjonalt – har vist at vi som dømte kristne sammen eier store deler av troens fylde.

Men kritiske røster med ulik konfesjonell tilhørighet uttrykker allikevel utålmodighet over at målet om kirkenes gjensidige anerkjennelse av hverandre som Guds kirker drøyer, og at fellesskap i det sakramentale liv – særlig i nattverden – mangler. Da er det svært gledelig at Norges Kristne Råd kan presentere *Kirken – på vei mot en felles visjon* i norsk oversettelse.

Dokumentet er utarbeidet av Faith and Order, en av de eldste aktørene innen den økumeniske bevegelse (1927). Målet for Faith and Order har alltid vært forkynnelsen av Jesu Kristi Kirkes enhet og kirkenes kall til enhet. For å nå dette målet er ulike studieprogram blitt opprettet knyttet til teologiske spørsmål som skiller kirkene. Siden 1948 har Faith and Order vært en kommisjon innenfor Kirkenes Verdensråd. Når også Den katolske kirke – som ikke er medlem av Kirkenes Verdensråd – er fullt medlem av kommisjonen, betyr det at Faith and Order representerer en av vår tids viktigste internasjonale arenaer for multilaterale dialoger; dvs. samtaler mellom representanter fra mange ulike kirkesamfunn.

Limadokumentet, et felleskirkelig dokument om Dåp, nattverd og det kirkelige embete (ofte forkortet BEM etter den engelske tittel *Baptism, Eucharist, and Ministry*), som etter årtiers forarbeid ble vedtatt av KV på et møte i Lima (1982) har så langt vært mest skjellsettende. Limadokumentet avspeiler kirkenes endrede holdning i spørsmål som tradisjonelt har vært kirkesplittende, uten å være en umiddelbar opptakt til en gjenforening. Dette at størstedelen av kristenheten sto bak og responsen som fulgte, gjorde det til et enestående dokument. Forventningene til foreliggende tekst er neppe mindre.

I innledningen fastslås det at man nå tar «for seg noe av det som mange anser som de vanskeligste sakene kirkene står overfor». Det gjelder både å overvinne gjenstående hindringer og å kunne leve ut kirkelig fellesskap som en Guds gave. Det dreier seg om vår forståelse av selve Kirkens vesen. Målet er å tilby en «konvergenstekst», det vil si en tekst som ikke uttrykker full enighet på alle punktene som tas opp, men som allikevel er mer enn bare en vei til videre studium. Dermed avsluttes en intens periode med økumenisk refleksjon om kirkebegrepet som begynte for snart 20 år siden.

Teksten skal presenteres på Kirkenes Verdensråds generalforsamling i Busan, Korea høsten 2013, og sendes til alle medlemskirkene for studie og respons i løpet av de kommende to år. Med denne norske utgivelse av *Kirken – på vei mot en felles visjon* inviteres alle til grundig studium av teksten. Ikke minst er spørsmålet om egen kirkeforståelse aktuelt når man sammen søker større forståelse kirkene i mellom på vei mot enhet.

Else-Britt Nilsen
Leder, Norges Kristne Råd

Bemerkninger fra oversetterne

Som kjent er formålet med en oversettelse ikke å skrive en ny tekst, men å gjøre en tekst som er skrevet på et annet språk, tilgjengelig på norsk. Det innebærer at leseren av den norske teksten må kunne kjenne på noen av originaltekstens kvaliteter og gripe en del innholdsmessige vektlegginger som ligger i selve språkføringen.

Samtidig er det et mål å oppnå en norsk tekst som i størst mulig grad kan forstås som den står, og som følger norske språkregler. Her dreier det seg da om en dobbel målsetting, og det ligger i sakens natur at noen avveininger må skje. I den sammenheng vil vi peke på fire ord som står sentralt i originalteksten, men hvor det er grunn til å ha noen poenger in mente som er spesifikke og viktige for denne teksten.

Konvergens

Vi kjenner ordet "konvergens" på norsk særlig fra geometrien og fysikken. Det refererer til linjer eller stråler som møtes et sted der fremme. Det motsatte fenomenet "divergens" kjenner vi antakelig bedre. Det var ikke minst i forbindelse med publikasjonen av Faith and Order-dokumentet *Dåp, nattverd og embete* (1982) at "konvergens" ble brukt for å beskrive et økumenisk dokument. Det ble lagt vekt på at dette dokumentet ikke ga uttrykk for full enighet om de temaene som ble tatt opp, men beskrev de måtene kirkene nærmet seg hverandre i de aktuelle sakene. Dokumentet ble beskrevet som en "konvergenstekst".

Med den foreliggende teksten om "Kirken" har vi etter 31 år igjen en tilsvarende

situasjon. Derfor heter det i innledningen:

Vårt formål er å tilby en konvergenstekst, det vil si en tekst som ikke uttrykker full enighet på alle punktene som tas opp, men som allikevel er mye mer enn bare et redskap for å anspore til videre studium. Sidene som følger, uttrykker hvor langt de kristnes fellesskap er kommet i deres felles forståelse av Kirken. De viser det fremskritt som er gjort, og peker på det arbeidet som det enda gjenstår å gjøre.

Så kan en spørre om økumeniske dokumenter alltid er og skal være konvergenstekster og ikke konsensustekster. Her er realiteten at de langt fleste økumeniske dokumenter er konsensustekster. Som regel arbeider dialogkommisjoner, og da spesielt de bilaterale, lenge nok til at de de uttaler, uttaler de sammen. Eventuelt kan det dreie seg om såkalt "differensiert konsensus" hvor den enigheten som er oppnådd og beskrevet, kan inneholde en del forskjeller mellom partene som da også er beskrevet i vedkommende tekst. Et eksempel på en slik tekst er den luthersk - romersk katolske felleserklæringen om rettferdigjøreleslæren (1999).

Grunnen til at en i den foreliggende teksten fortsatt taler om konvergens, er naturlig nok et resultat av at Faith and Order arbeider på det høyeste multilaterale nivået, hvor alle de store kirkesamfunnene deltar. Fra slike sammenhenger vet en at det å oppnå og registrere gjensidig tilnærming, eventuelt større tilnærming enn tidligere på gitte områder, må i seg selv anses som betydningsfullt fremskritt. Derfor er begrepet "konsens" et viktig og positivt begrep som vi stort sett har

beholdt for å gjøre denne "terminus technicus" fra økumenikken bedre kjent, selv om vi noen steder varierer med tilsvarende norske begreper.

Kommunion

Det er også med respekt for et annet begrep at vi har i stor grad beholdt det. Det gjelder begrepet "communion" som vi i ganske mange tilfeller har gjengitt med "kommunion". Her handler det ikke for oss om å ville gi et mer seriøst inntrykk enn om vi jevnt over hadde gjengitt "communion" med "fellesskap". Grunnen for valget vårt er todelt:

For det første bruker teksten jevnt over et annet ord for fellesskap, nemlig "community". Og i de tilfellene har vi gjennomgående skrevet "fellesskap" på norsk.

For det andre er "kommunion" blitt det vi kan kalle et tungt teologisk begrep i økumenisk arbeid med kirkeforståelsen. Det handler ikke utelukkende om nattverden, slik det for en tid tilbake ble vanlig på norsk. Det handler om det fellesskapet i kirken som mennesker gis del i ved Ordet, sakramentene og Den hellige ånds kraft. Det er også å forstå som en menneskelig enhet i mangfoldighet som har sin teologiske bakgrunn og mening i det indre fellesskapet mellom Gud Far, Sønn og Hellig Ånd. Det er slik Jesus omtaler disiplenes enhet i sin yppersteprestlige bønn i Johannesevangeliet.

Fordi dette fellesskapet utgjør det teologiske tyngdepunktet i den foreliggende teksten og i store deler av dagens økumenikk, er det naturlig å la det beholde en egen betegnelse og distingvere det fra det adskillig videre norske begrepet "fellesskap". I noen tilfeller er det imidlertid så tydelig i teksten at det er "kommunion" som er saken, at vi allikevel har valgt å bruke "fellesskap" for å ikke tyngte teksten for mye.

Kirken

Bruken av stor første bokstav varierer en del innenfor det økumeniske landskapet. Noen tradisjoner gir naturlig en stor første bokstav til en rekke ord som har en tydelig religiøs bakgrunn, som for eksempel Evangeliet, Sakramentene, Biskopen osv. I andre sammenhenger er det vanlig med liten for bokstav også i slike sammenhenger. Stor for bokstav brukes da i hovedsak på egennavn og personene i guddommen.

Når det gjelder kirken, har det lenge vært en konvensjon å la den få stor for bokstav når det er tale om den allmenne kirke som vi bekjenner i våre trosbekjennelser, mens nasjonale og lokale kirker omtales med liten.

Vi har i denne tekstens sammenheng valgt å følge denne konvensjonen, selv om vi ikke har konvensjon for dette i Norge. Grunnen er det vi nevnte her i begynnelsen, at vi har et ansvar for å la originaltekstens sentrale innhold og preg tre frem i den norske teksten. Her har vi det tilfellet at det tematiske fokus er på den allmenne kirke, og det med det samme teologiske tyngdepunktet som vi beskrev i forbindelse med kommunion.

Siden "kommunion" fremtrer klart med sin egenart uten stor bokstav, og fremtrer i sin latinske form, fant vi ingen grunn til å innføre stor bokstav der, siden det heller ikke er tilfellet i originalen. Men når det gjelder "Kirken", har dette begrepet en slik plass og mening i teksten at vi mente det burde gjengis med stor for bokstav for å skjelne det fra "kirkene" som riktignok er forbundet med "Kirken" på flere måter som er beskrevet, men fordi "kirkene" ikke er "Kirken" slik den beskrives som en helhet, som én.

Dette er ikke ment å skulle influere norsk kirkelig språkbruk ellers. Det er kun ment som en måte å ivareta et meningsbærende trekk fra originalen.

Ministry

Begrepet "ministry" er vanskelig å oversette fordi det ikke fins noe tilsvarende begrep på norsk. (Vi ser her bort fra ordets bruk i statsforvaltningssammenheng hvor engelsk og norsk tradisjon ligner hverandre).

I kirkelig sammenheng kan det henvise til kirkelig tjeneste i videste forstand, uten spesiell referanse til vigslede/ordinerte personer. Men det kan også referere til tjeneste av spesielt vigslede eller innsatte personer, uten at ordet er kvalifisert med "consecrated", "ordained" eller lignende.

Den foreliggende teksten ønsker ikke å gå inngående inn i spørsmål om kirkelige tjenestestrukturer. Den er relativt tydelig i sin anbefaling av det tredelte embete med biskop, prest og diakon. Men for øvrig beveger den seg lite inn på det vi i Norge kaller embetsstrukturer. Det er imidlertid klart at med "ministry" siktes det enten til den kirkelige tjeneste eller kirkelige tjenester generelt eller til tjenesten av vigslede tjenestepersoner i en eller annen kategori. I sistnevnte tilfeller har vi noen ganger føyet inn "vigslet" eller "vigslede" foran "tjeneste" selv om det i originalen bare står "ministry".

Vi håper at vi har lyktes i noen grad med å ivareta både kvalitetene fra originalen og et klart norsk etter norske skriveregler.

Generalsekretærens forord

Når jeg besøker kirker rundt om i verden, blir jeg kjent med mange utfordringer for enheten mellom og innenfor kirkene. De mange økumeniske samtaler mellom kirkene og kirkefamiliene er en realitet som også bidrar til de multilaterale forbindelsene dem i mellom. Nye relasjoner blir dannet på den måten. Men det er en forståelig utålmodighet blant mange etter å se mer bevegelse i kirkenes tilslutning til økumeniske dialoger og overenskomster.

Noen kirker og kirkefamilier opplever at det også kommer nye spørsmål opp som kan være potensielt kirkesplittende. Og i noen kirker synes den økumeniske bevegelse også å ha mindre kraft og færre forpliktete talspersoner enn før i tiden. Det er en tendens til fragmentering, og at mer oppmerksomhet retter seg mot det som forener de få fremfor de mange. Selvsagt opphører ikke kallet til enhet på grunn av nye utfordringer, snarere tvert i mot.

Allikevel må vi se flere aspekter ved kallet til enhet og minne oss selv om at vi alltid er omsluttet av og kalt til kjærlighet (1 Kor 13).

Inn i denne sammenhengen bringer KVs Faith and Order-kommisjon oss en gave – en uttalelse om Kirken. Den er frukten av mange års arbeid med kirkeforståelsen (ekklesiologien). Med sin basis i dokumentet *Dåp, nattverd og embete* (1982) og kirkenes responser på dette, ble den foreliggende teksten *Kirken – på vei mot en felles visjon* tatt i mot av KVs sentralkomité i 2012. Den ble så sendt til kirkene for å stimulere til videre refleksjon omkring Kirken og for å be om deres offisielle tilbakemelding på teksten.

Dette studiedokumentet og tilbakemeldingene på det vil spille en viktig rolle i årene som kommer, i arbeidet med å klargjøre de neste skrittene mot synlig enhet. Arbeid med kirkeforståelsen forholder seg til alt hva Kirken er, og hva dens oppdrag innebærer i og for verden. Dette dokumentet, *Kirken*, er rotfestet i Kirkens vesen og oppdrag. Det gjenspeiler KVs konstitusjonelle målsetting og identitet som fellesskap av kirker som kaller hverandre til å realisere synlig enhet.

Enhet er en livets og kjærlighetens gave, ikke et prinsipp om samstemthet eller unilaterisme. Som fellesskap av kirker er vi kalt til å uttrykke den livets enhet som er gitt oss i Jesus Kristus gjennom hans liv, hans kors og hans oppstandelse, slik at nedbruttet, synd og ondskap kan bli overvunnet. For som det foreliggende dokumentet uttrykker det: «Guds rike, som Jesus forkynte ved å åpenbare Guds ord i lignelser, og som han innviet ved sine mektige gjerninger, spesielt ved påskemysteriet med sin død og oppstandelse, er det endelige mål for hele universet. Kirken var ikke planlagt av Gud for dens egen del, men for å tjene den guddommelige planen som er verdens forvandling».

Olav Fykse Tveit, *Generalsekretær,
Kirkenes verdensråd*

Presentasjon av teksten

Konvergensteksten *Kirken – på vei mot en felles visjon* hører til den bibelske visjonen om kristen enhet: Slik kroppen er én selv om den har mange lemmer, og alle lemmene utgjør én kropp enda de er mange, slik er det også med Kristus. For med én Ånd ble vi alle døpt til å være én kropp, enten vi er jøder eller grekere, slaver eller frie, og alle fikk vi én Ånd å drikke. (1 Kor 12,12-13).

Hovedmålet med Faith and Order-kommisjonen er "å tjene kirkene i deres gjensidige kall til synlig enhet i én tro og ett nattverdfelleskap, uttrykt i tilbedelse og felles liv i Kristus, gjennom vitnesbyrd og tjeneste for verden og fremskritt mot denne enheten slik at verden kan tro" (Statutter av 2012).

Målet med denne gjensidige kallelsen til synlig enhet innebærer nødvendigvis en gjensidig anerkjennelse av hverandre som kirker, som sanne uttrykk for hva trosbekjennelsen kaller "den ene, hellige, allmenne og apostoliske Kirke". I vår unormale situasjon med kirkelig splittelse har imidlertid kirkenes refleksjon omkring Kirkens vesen og oppdrag gitt foranledning til en mistanke om at de ulike konfesjonelle kirkeforståelsene ikke bare er forskjellige, men også uforenlige med hverandre. Derfor har enighet om kirkeforståelsen lenge vært ansett som den mest grunnleggende teologiske målsettingen i bestrebelsene mot kristen enhet. Denne andre konvergens-teksten fra Faith and Order følger etter den første, *Dåp, nattverd og embete* (1982), så vel som de offisielle tilbakemeldingene som pekte på nøkkelområder for videre studium.¹

Teksten følger også etter de ekklesiologiske spørsmålene som er reist i studieteksten *One*

Baptism: Towards Mutual Recognition (2011). I tyve år har ortodokse, protestantiske, anglikanske, evangelikale og romersk-katolske delegater vært samlet i en verdenskonferanse i regi av Faith and Order (1993), tre møter i Faith and Orders plenarkommisjon (1996, 2004, 2009), atten møter i den stående kommisjonen og talløse redaksjonsmøter for å finne frem til et globalt, multilateralt og økumenisk syn på Kirkens vesen, formål og oppdrag. Kirkene har respondert kritisk og konstruktivt på to tidligere versjoner på veien mot en felles uttalelse. Faith and Order-kommisjonen svarer nå kirkene med *Kirken – på vei mot en felles visjon* som representerer en felles, eller konvergerende, uttalelse om kirkeforståelsen. Den konvergensen som er oppnådd i den foreliggende teksten, representerer en ekstraordinær økumenisk prestasjon.

Det er minst to distinkte, men sammenfallende formål med å sende *Kirken* til kirkene for studium og offisiell respons. Det første er fornyelse. Som en multilateral økumenisk tekst kan ikke *Kirken* identifiseres utelukkende med en særskilt ekklesiologisk tradisjon. I den lange prosessen fra 1993 til 2012 har mange kirkers teologiske uttrykksformer og kirkelige erfaringer blitt føyd sammen på en slik måte at kirkene som leser denne teksten, kan se seg utfordret til i større grad å leve det kirkelige livet, mens andre kan finne i denne teksten sider ved kirkelivet og kirkeforståelsen som har vært skjøvet til side eller glemt. Andre igjen vil oppleve at de styrkes og bekreftes av tekstens innhold. Samtidig som kristne opplever livslang vekst i Kristus, vil de også finne at de kommer nærmere hverandre, og at de lever i det bibelske bildet av det ene

legemet: For med én Ånd ble vi alle døpt til å være én kropp, enten vi er jøder eller grekere, slaver eller frie, og alle fikk vi én Ånd å drikke. (1 Kor 12,13). Det andre formålet er å oppnå teologisk enighet om Kirken. Like viktig som konvergensen som er oppnådd av Faith and Order i *Dåp, nattverd og embete*, var den offisielle tilbakemeldingsprosessen som fulgte. De seks bindene som ble publisert, viste varierende grad av dokumentert konvergens mellom kirkene selv i avgjørende spørsmål om dåpen, nattverden og embetet. Virkningene av den kirkelige tilnærmingen mot kirkelig enhet som kom for dagen i *Dåp, nattverd og embete*, er vel dokumentert, og fortsetter fremdeles. De svarene som vil komme til Kirken – mot en felles visjon vil ikke bare ta stilling til den konvergensen som er oppnådd av Faith and Order, men vil også reflektere tilnæringsnivået mellom kirkene i forståelsen av Kirken. På samme måte som tilnærmingen i forståelse av dåpen i svarene på *Dåp, nattverd og embete* ga anledning til ny innsats for gjensidig dåpsanerkjennelse, vil tilsvarende tilnærming i kirkeforståelsen spille en sentral rolle i den gjensidige anerkjennelsen mellom kirkene når de kaller hverandre til synlig enhet i én tro og i ett nattverdfellesskap.

For Faith and Order-kommisjonen er "kirkelige responser" de svarene som kommer fra kirker som er medlemmer av kommisjonen og fellesskapet av kirker i Kirkenes verdensråd. Det er imidlertid også et håp at de kirkene som er nye i den økumeniske bevegelse, vil ta i mot innbydelsen til å studere og kommentere teksten. Kommisjonen ønsker også svar velkommen fra kirkelige organer, så som nasjonale og regionale kirkelige råd og verdensvide kristne fellesskap, hvis offisielle dialoger dem imellom har bidratt svært mye til de tilnærmingene vi ser i Kirken. De spesifikke spørsmålene som Faith and Order stiller til kirkene som veiledning til besvarelsen, står på slutten av innledningen til Kirken.

Spørsmålene for studium og respons er teologiske, praktiske og pastorale. Og kommisjonen ber om at de offisielle svarene blir sendt til sekretariatet i Faith and Order

ved Kirkenes verdensråd innen 31. desember 2015.

Siden denne teksten ble til i en periode på to årtier, uttrykker vi vår takk til alle hvis skuldre, bønner og teologiske nådegaver denne teksten hviler på. Det er medlemmene av Faith and Order-kommisjonen, kirkene og teologene som svarte på *The Nature and Purpose of the Church* (1998) og *The Nature and Mission of the Church* (2005), medlemmer av sekretariatet i Faith and Order, og våre egne forgjengere som ledere og direktører i Faith and Order-kommisjonen.

Canon John Gibaut, *direktør, Commission on Faith and Order*

Metropolit dr. Vasilios of Constantia-Ammochostos, *leder, Commission on Faith and Order*

Innledning

"Skje din vilje" er ord som talløse troende i alle kristne kirker ber hver dag. Jesus selv ba med lignende ord i Getsemanehagen kort tid før han ble arrestert (jf. Matt. 26,39-42; Mark 14,36; Luk 22,42). Videre, i Johannes-evangeliet, åpenbarte han sin vilje for Kirken da han ba til Far om at alle disiplene skulle være ett, for at verden skulle tro (jf. Joh. 17,21). Å be om at Guds vilje må skje, innebærer en helhjertet tilslutning til den enheten som er Guds vilje og gave.

Den foreliggende teksten, *Kirken – på vei mot en felles visjon*, tar for seg noe av det som mange anser som de vanskeligste sakene kirkene står overfor når det gjelder å overvinne gjenstående hindringer og kunne leve ut kirkelig fellesskap som en Guds gave, nemlig vår forståelse av selve Kirkens vesen. Viktigheten av enhetens gave og mål understreker betydningen av de sakene vi skal behandle i dette dokumentet.

Vårt mål er å tilby en "konvergenstekst", det vil si en tekst som ikke uttrykker full enighet på alle punktene som tas opp, men som allikevel er mer enn bare en vei til videre studium. Sidene som følger, uttrykker hvor langt de kristne fellesskap er kommet i deres felles forståelse av Kirken. De viser det fremskrittet som er gjort, og peker på det arbeidet som enda gjenstår. Teksten har vært utarbeidet av *Kommisjonen for tro og kirkeordning (Faith and Order Commission)* som, i likhet med Kirkenes verdensråd som helhet, har til formål å bistå kirkene med å "kalle hverandre til synlig enhet i én tro og ett nattverdfellesskap, uttrykt i gudstjeneste og felles liv i Kristus ved vitnesbyrd og tjeneste for verden, og gjøre fremskritt mot denne enheten for at verden skal tro." Det

er i nattverdfeiringen at den synlige kirkelige enheten kommer tydeligst til uttrykk. Denne feiringen lovpriser Den treenige Gud og lar Kirken ta del i Guds misjon for verdens forvandling og frelse. Den foreliggende uttalelsen drar nytte av kirkenes tilbake-meldinger til Faith and Order om arbeidet med kirkeforståelsen (ekkesiologien) de senere årene. Uttalelsen bygger også på tidligere økumeniske dokumenter som har søkt å oppnå konvergens ved felles refleksjon over Guds ord i håp om at den enheten som er Guds gave, kan virkeligjøres fullt ut under Den hellige Ånds veiledning. Uttalelsen er derfor resultatet av samtaler på multilateralt nivå. Dette gjelder ikke minst de svarene som kirkene har gitt på *The Nature and Mission of the Church* (2005) og de forslagene som ble fremmet på møtet i plenarkommisjonen til Faith and Order på Kreta i 2009. Uttalelsen bygger også på bidragene fra den ortodokse konsultasjonen som ble holdt på Kypros i 2011 og drar, generelt sett, nytte av fremgangen som har funnet sted i de mange bilaterale læresamtalene som har tatt for seg temaet "Kirke" de seneste tiårene.³

Det er vårt håp at *Kirken – på vei mot en felles visjon* vil tjene kirkene på følgende tre måter:

(1) ved å bringe til veie en syntese av de resultatene som er frembrakt i økumeniske dialoger om viktige ekkesiologiske temaer de siste tiårene,

(2) ved å invitere kirkene til å vurdere dialogenes resultater og bekrefte de positive tingene som er oppnådd, påpeke svakheter og vise til områder som ikke har fått tilstrekkelig oppmerksomhet, og

(3) ved å gi kirkene en anledning til å reflektere over sin forståelse av Guds vilje, slik at de kan utvikle seg mot større enhet (jf. Ef. 4,12-16). Forhåpentligvis vil en slik prosess med informasjon, reaksjon og vekst, gi et solid bidrag til full virkeliggjøring av enheten, ved at den bekrefter, beriker og utfordrer alle kirkene og gjør det mulig å ta avgjørende skritt mot dette målet.

Denne teksten har en struktur basert på de ekklesiologiske spørsmålene som vi tar for oss. *Kirken – på vei mot en felles visjon* starter med et kapittel som drøfter hvordan det kristne fellesskapet ser sin opprinnelse i Guds misjon for verdens frelsende forvandling. Kirken er etter sitt vesen misjonerende, og enheten er på en grunnleggende måte forbundet med misjonsoppdraget.

Det andre kapitlet beskriver de mest fremtredende trekkene ved Kirken, forstått som kommunion. Her samles resultatene av mye felles refleksjon om hvordan Skriften og den senere tradisjonen ser Kirken i relasjon til Gud, og noen av de konsekvensene denne relasjonen har for Kirkens liv og struktur.

Det tredje kapitlet fokuserer på Kirkens vekst som pilegrimsfolk på vei mot Guds rike og tar spesielt for seg noen vanskelige spørsmål som tradisjonelt har splittet kirkene. Kapitlet beskriver fremgang som er gjort i form av større tilnærming i disse spørsmålene, og klargjør saker hvor det gjenstår for kirkene å videreutvikle sin konvergens.

Det fjerde kapitlet tar for seg betydningsfulle måter hvor Kirken forholder seg til verden som et tegn og som et redskap for Guds kjærlighet. Her nevnes blant annet forkynnelsen av Kristus i flerreligiøs sammenheng, vitnesbyrd om evangeliets moralske verdier, og det å respondere på menneskers lidelse og nød.

De mange offisielle svarene som ble gitt på dokumentet *Dåp, nattverd og embete* (Faith and Order 1982), viste at prosessen med å ta i mot (resipere) en konvergenstekst kan vise seg å være like viktig som tilblivelsesprosessen.⁴ For å være deltakere i en dialog om kirkeforståelsen, hvor alle gir betydnings-

fulle bidrag, oppfordres kirkene sterkt til ikke bare å vie *Kirken – på vei mot en felles visjon* grundig oppmerksomhet, men også å sende inn sine offisielle svar til Faith and Order i lys av følgende spørsmål:

- I hvilken grad reflekterer denne teksten deres kirkeforståelse?
- I hvilken grad representerer denne teksten et grunnlag for vekst i enhet mellom kirkene?
- Hvilke tilpasninger eller fornyelser av kirke livet utfordrer denne teksten deres kirke til å arbeide for?
- I hvilken utstrekning er deres kirke i stand til å etablere nærere forbindelser med andre kirker som kan slutte seg til beskrivelsen av Kirken i denne uttalelsen for sin egen del?
- Hvilke sider av Kirkens liv innbyr til mer drøfting, og hva slags råd kan deres kirke gi til det pågående arbeidet i Faith and Order på kirkeforståelsens område?

I tillegg til disse generelle spørsmålene vil leserne finne, føyd inn i teksten gjennom det hele, kursivavsnitt om særskilte emner hvor det fremdeles er sprikende syn. Disse avsnittene er ment å stimulere til refleksjon og oppmuntre til økt felles forståelse kirkene i mellom på veien mot enhet.

Kapittel 1: Guds misjon og Kirkens enhet

A. Kirken i Guds plan

1. Den kristne forståelse av Kirken og dens misjon er grunnet på visjonen om Guds store plan (gr. *oikonomia*) for hele skapningen, det vil si "riket" som både var lovet og som viste seg i Jesus Kristus. I følge Bibelen ble mann og kvinne skapt i Guds bilde (jf. 1 Mos 1,26-27), og hadde dermed et iboende anlegg for kommunion (gr. *koinonia*) med Gud og med hverandre. Menneskelig synd og ulydighet laget hindringer for Guds plan med skapningen (jf. 1 Mos 3-4; Rom 1,18-3,20). Dette skadet forholdet mellom Gud, menneskene og skaperordenen. Men Gud fortsatte å være trofast på tross av menneskelig synd og feiling.

Den levende historien om Guds gjenopprettende *koinonia* ble virkeliggjort på definitiv måte i Jesu Kristi inkarnasjon og påskens mysterium. Kirken, som Kristi kropp, handler ved Den hellige ånds kraft for å videreføre Kristi livgivende misjon i en profetisk og medlidende tjeneste. Med det deltar Kirken i Guds arbeid med å helbrede en sønderbrutt verden. Kommunionen – som har selve Den hellige treenighetens liv som sin kilde – er både den gaven som Kirken lever av og på samme tid den gaven som Gud kaller Kirken til å gi til en såret og splittet menneskehet, i håpet om forsoning og helbredelse.

2. I sin jordiske tjeneste "vandret Jesus gjennom alle byene og landsbyene. Han underviste i synagogene deres, forkynte evangeliet om riket og helbredet all sykdom og plage. Og da han så folkemengdene, fikk han inderlig medfølelse med dem..." (Matt 9,35-36). Kirken har sitt mandat fra Kristi egen handling og løfte. Ikke bare forkynte

han Guds rike i ord og gjerning, men kalte også menn og kvinner og sendte dem ut, styrket ved Den hellige ånd (Joh 20,19-23).

Apostlenes gjerninger forteller oss at de siste ordene Jesus rettet til disiplene sine før himmelfarten var disse: "Dere skal få kraft når Den hellige ånd kommer over dere, og dere skal være mine vitner i Jerusalem og hele Judea, i Samaria og like til jordens ender" (Apg 1,8). Hvert av de fire evangelier avslutter med et misjonsoppdrag. Matteus beretter: "Da trådte Jesus frem og talte til dem: 'Meg er gitt all makt i himmel og på jord. Gå derfor ut og gjør alle folkeslag til disipler, i det dere døver dem til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn, og lærer dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende'" (Matt 28,18-20; jf. Mark 16,15; Luk 24,45-49; Joh 20,19-21). Denne befalingen fra Jesus antyder allerede hva han ønsket at hans kirke skulle være for å virkeliggjøre misjonsoppdraget. Den skulle være et fellesskap av vitner som forkynner det riket Jesus selv hadde proklamert, og som inviterer mennesker fra alle nasjoner til frelsende tro. Den skulle være et gudstjenestefellesskap som innlemmer nye medlemmer ved dåp i Den hellige treenighets navn. Den skulle være et disippelfellesskap hvor apostlene, ved å forkynne Ordet, døpe og feire nattverd, skulle veilede troende til å holde alt det Jesus selv hadde befalt.

3. Den hellige ånd kom over disiplene pinsedag morgen med det formål å utruste dem til å påbegynne det oppdraget som var betrodd dem (jf. Apg 2,1-41). Gud utfører sin plan for å frelse verden (gjærne referert til med det latinske uttrykket *missio Dei* eller

”Guds misjon”) ved å sende sin Sønn og Den hellige Ånd. Denne frelsende handling av Den hellige treenighet er vesentlig for en fullgod forståelse av Kirken. Som studiedokumentet *Confessing the One Faith* (Faith and Order 1991) påpeker: ”Kristne tror og bekjenner i trosbekjennelsen at det er en uløselig forbindelse mellom Guds verk i Jesus Kristus ved Den hellige Ånd og Kirkens realitet. Dette er Skriftens vitnesbyrd. Kirken har sin opprinnelse i Den treenige Guds plan for menneskehetens frelse.”⁵

4. Jesus omtalte sin tjeneste som det å forkynne det gode budskap for fattige, frigjøre fanger, gi syn til de blinde, sette de undertrykte fri og rope ut et nådens år fra Herren (jf. Luk 4,18-19; Jes 61,1-2). Kirkens misjon springer frem av Kirkens vesen som Kristi legeme. Den har del i Kristi tjeneste som Mellommann mellom Gud og Guds skaperverk. Forkynnelsen av Guds rike, frembrakt ved den korsfestede og oppstandne Herre Jesus Kristus, er hjertet i Kirkens kall i verden. Kirkene søker å fullbyrde dette evangeliske kallet gjennom sitt indre liv med nattverdfeiring, takksigelse og forbønn, gjennom planlegging av misjon og evangelisering, gjennom dagliglivets livsstil i solidaritet med de fattige, og gjennom påvirkningsarbeid som også kan føre til konfrontasjon med makthavere som undertrykker mennesker.⁶

B. Kirkens misjon i historien

5. Ut fra denne opprinnelsen har Kirken alltid vært viet forkynnelsen i ord og gjerning av det gode budskap om frelsen i Kristus, ved å feire sakramentene, spesielt nattverden, og ved å danne kristne fellesskap. Noen ganger har innsatsen vært møtt med bitter motstand. Den har vært forhindret av motstandere, og endog vært forrådt ved budbringeres synd. Men på tross av slike vanskeligheter har denne forkynnelsen frembrakt rike frukter (jf. Mark 4,8; 20, 26-32).

6. En utfordring Kirken har møtt, er hvordan den skulle forkynne Kristi evangelium på en slik måte at den får respons hos mennesker fra forskjellige sammenhenger, språk og kulturer når de hører forkynnelsen. Da

Paulus forkynte Kristus på Areopagos i Athen (Apg 17,22-34), knyttet han an til lokale trosforestillinger og kjent litteratur. Dette viser hvordan den første generasjon kristne søkte å formidle det gode budskapet om Jesu død og oppstandelse ved å anvende tilhørernes kulturelle arv. Og veiledet av Den hellige ånd nytolket de denne arven slik at den kunne tjene som en surdeig til beste for samfunnet hvor de bodde.

Gjennom århundrene har kristne vitnet om evangeliet på stadig nye områder, fra Jerusalem til verdens ender (jf. Apg 1,8). Ofte har deres vitnesbyrd om Jesus resultert i martyrium. Men det har også ført til at troen er blitt spredd og Kirken er blitt etablert i alle verdens hjørner. Tidvis er den lokale kulturelle og religiøse arven hos mennesker som evangeliet er blitt forkynt for, ikke blitt vist berettiget respekt fra evangelieformidlernes side, som for eksempel medskyldigheten i imperialistisk kolonisering hos dem som var engasjert i evangelisering. Dette førte til plyndring, og endog utryddelse, av folk som var ute av stand til å forsvare seg fra invaderende nasjoner som var sterkere enn dem.

På tross av slike tragiske begivenheter var Guds nåde, som er sterkere enn menneskers synd, i stand til å vekke sanne disipler og venner av Kristus i mange land, og etablere Kirken innenfor mange ulike kulturer. Et slikt mangfold innenfor enheten av det kristne fellesskap ble av tidlige forfattere ansett som et uttrykk for den skjønnheten Skriften tillegger Kristi brud (jf. Ef 5,27 og Åp 21,2).⁷ I dag har troende fra kirker som en gang tok i mot utenlandske misjonærer, vært i stand til å assistere kirker som i sin tid gjorde det mulig for dem å høre evangeliet.⁸

7. Forkynnelsen av Guds rike fortsetter i dag i alle verdensdeler, under forhold i rask endring. Noen utviklingstrekk er særlig utfordrende for Kirkens misjon og selvforståelse. Den utbredte erkjennelsen av religiøst mangfold utfordrer kristne til å reflektere dypere omkring forholdet mellom forkynnelsen av at Jesus er verdens eneste Herre og Frelser, på den ene siden, og på den andre siden, det innholdet som fremsettes

av andre trosretninger.

Utviklingen av nye metoder for kommunikasjon utfordrer kirkene til å finne nye fremgangsmåter for å forkynne evangeliet og etablere og opprettholde kristne fellesskap. De ”fremvoksende kirkene” som tilbyr nye måter å være kirke på, utfordrer andre kirker til å forholde seg til dagens behov og interesser på måter som samtidig er trofaste mot det som er mottatt fra begynnelsen av. Fremgangen av en global sekulær kultur utfordrer Kirken ved at det stilles spørsmål ved selve troens mulighet, og ved at menneskelivet anses som tilstrekkelig i seg selv uten noen referanse til Gud. Noen steder møter Kirken utfordringen ved et raskt synkende medlemskap og blir av mange oppfattet som irrelevant for deres liv. Dette får mange av dem som fremdeles tror, til å tale om behovet for reevangelisering. Alle kirker deler oppgaven med evangelisering i møte både med disse utfordringene og med som andre som kan oppstå under spesielle forhold.

C. Betydningen av enhet

8. Betydningen av kristen enhet for misjonen og Kirkens vesen var tydelig allerede i Det nye testamente. Av Apg 15 og Gal. 1-2 fremgår det at misjonen til folkeslagene forårsaket spenninger og truet med å skape splittelser mellom de kristne. Vår tids økumeniske bevegelse gjenopplever på en måte erfaringer fra det første kirkemøtet i Jerusalem. Den teksten som foreligger her, er en invitasjon til kirkeledere, teologer og troende i alle kirker om å søke den enheten som Jesus ba for kvelden før han ga sitt liv for verdens frelse (jf. Joh 17,21).

9. Synlig enhet krever at kirkene er i stand til å anerkjenne i hverandre tilstedeværelsen av hva trosbekjennelsen fra Nikea/Konstantinopel (381) omtaler som den ”ene, hellige, allmenne og apostoliske Kirke”. I enkelte tilfeller kan imidlertid slik anerkjennelse kreve endringer i lære, praksis og viglede tjenester i hvilket som helst kirkelig fellesskap. Dette utgjør en betydelig utfordring for kirkene på deres vei mot enhet.

10. Noen setter i dag likhetstegn mellom Jesu Kristi Kirke og deres eget fellesskap, mens andre kan anerkjenne at de elementene som danner Kirken, finnes også i andre fellesskap enn deres eget – på en reel, om enn ufullstendig måte. Atter andre har slått seg sammen i forskjellige former for avtaler som noen ganger innebærer gudstjenestefellesskap.⁹ Noen er av den mening at Kristi Kirke finnes i alle fellesskap som på overbevisende måte gjør krav på å være kristne, mens andre vil si at Kristi Kirke er usynlig, og ikke kan identifiseres på noe bestemt vis i løpet av sin jordiske pilegrimsreise.

Grunnleggende spørsmål på veien mot enhet

Helt siden Torontoerklæringen fra 1950 har Kirkens verdensråd utfordret kirkene til ”å erkjenne at medlemskap i Jesu Kristi Kirke inkluderer mer enn medlemskap i deres eget kirkesamfunn”. Videre har økumeniske sammenkomster på dyptgripende måter oppmuntret til, og fremmet, gjensidig forståelse mellom kirkene og deres medlemmer. Ikke desto mindre gjenstår det forskjeller i noen grunnleggende spørsmål som må takles i fellesskap: ”Hvordan kan vi identifisere den Kirken som trosbekjennelsen kaller én, hellig, allmenn og apostolisk?” ”Hva er Guds vilje for denne Kirkens enhet?” ”Hva må vi gjøre for å omsette Guds vilje i handling?” Denne teksten er skrevet for å hjelpe til kirkene når de reflekterer over slike spørsmål, og søker felles svar på dem.¹⁰

Kapittel 2: Den treenige Guds kirke

A. Å oppfatte Guds vilje for Kirken

11. Alle kristne deler overbevisningen om at Skriften er normativ. Derfor er det bibelske vitnesbyrd en uerstattelig kilde til å oppnå større enighet om Kirken. Selv om Det nye testamentet ikke beskriver en systematisk kirkeforståelse (ekkesiologi), beretter det om de tidlige kristne fellesskaps tro og guds-tjeneste, om deres disippelskap i praksis, deres ulike roller i tjeneste og lederskap, og om bilder og metaforer for å uttrykke Kirkens identitet. Senere tolkning i Kirken, som alltid søker å være tro mot bibelsk lære, har dessuten gjennom historien frembrakt et vell av ekkesiologisk innsikt. Den samme Hellige Ånd som veiledet de første kristne fellesskap i å frembringe den inspirerte bibelteksten, fortsetter å veilede senere etterfølgere av Jesus fra generasjon til generasjon når de streber etter å være trofaste mot evangliet. Det er dette som menes med Kirkens "levende tradisjon".¹¹ De fleste kirkelige fellesskap har erkjent tradisjonens store betydning. Men hvordan dens autoritet forholder seg til Skriftens autoritet, vurderer de ulikt.

12. Det foreligger et stort mangfold når det gjelder ekkesiologisk forståelse i Det nye testamentes forskjellige bøker og i den senere tradisjon. Ved å omfavne dette mangfoldet bevitner den nytestamentlige *kanon* [normativ skriftsamling], at mangfoldet er kompatibelt med Kirkens enhet, dog uten å benekte at det er grenser for et forsvarlig mangfold.¹² I det kristne fellesskaps liv er det forsvarlige mangfoldet ikke en ytre tilfeldighet, men et vesentlig aspekt ved at Kirken er allmenn. Det er en egenskap som gjenspeiler at Kirken er en del av Gud Fars

plan – at frelsen skal være kroppsliggjort og på den måten "bli kropp" blant de forskjellige folkene hvor evangliet blir forkynt. En egnet tilnærming til Kirkens mysterium krever bruk og samspill av en rekke bilder og innsikter (så som Guds folk, Kristi legeme, Den hellige Ånds tempel, vintre, flokk, brud, husholdning, soldater, venner osv.). Den foreliggende teksten vil øse av rikdommen i det bibelske budskapet, sammen med lærdom fra tradisjonen.

B. Den Treenige Guds Kirke forstått som Koinonia

Et initiativ fra Gud – Far, Sønn og Hellig Ånd

13. Kirken er kalt frem av Gud "som elsket verden så høyt at han ga sin enbårne Sønn, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv" (Joh 3,16), og som sendte Den hellige ånd for å veilede dem som tror, til den fulle sannhet ved å minne dem om alt hva Jesus har lært (jf. Joh 14,26). Ved Den hellige ånd er de troende forenet med Jesus Kristus i Kirken, og har dermed del i den levende forbindelsen med Far som taler til dem og fremkaller deres tillitsfulle svar. Den bibelske forestillingen om *koinonia* er blitt sentral i den økumeniske søken etter en felles forståelse av livet og enheten i Kirken. Denne søken forutsetter at "kommunion" ikke bare er enheten av eksisterende kirker i deres aktuelle form. Begrepet *koinonia* (kommunion, deltakelse, samfunn, deling) henger sammen med et gresk verb (*koinoo*) som betyr å ha noe felles, dele, delta, ha del i og samhandle. Det forekommer på de stedene som

gjenforteller deltakelsen i Herrens måltid (jf. 1 Kor 10,16-17), forsoningen mellom Paulus og Peter, Jakob og Johannes (jf. Gal 2,7-10), innsamlingen til de fattige (jf. Rom. 15,26; 2 Kor 8,3-4) og Kirkens erfaring og vitnesbyrd (Apg 2,42-45). Som en guddommelig grunnlagt kommunion tilhører Kirken Gud, og eksisterer ikke for seg selv. Den er misjonerende i selve sitt vesen, kalt og sendt for å vitne i sitt eget liv om det fellesskapet som er Guds mål for hele menneskeheten og hele skapningen i Guds rike.

14. Kirken er sentrert og grunnlagt i evangeliets forkyndelse av det inkarnerte Ordet som er Jesus Kristus, Sønn av Far. Dette gjenspeiles i Det nye testamentets utsagn at "dere er født på ny, ikke av forgjengelig sæd, men av uforgjengelig, gjennom det levende og vedvarende Guds ord" (1 Pet 1,23). Ved evangeliets forkyndelse (jf. Rom 10,14-18) og ved kraften av Den hellige ånd (jf. 1 Kor 12,3) kommer mennesker til frelsende tro og er innlemmet i Kristi legeme ved sakramentale midler (jf. Ef 1,23). I tråd med denne læren vil noen fellesskap kalle kirken *creatura evangelii* (evangeliets skapning).¹³ Det er et vesentlig kjennetegn ved Kirkens liv at den er et fellesskap som hører og forkynder Guds ord. Kirken får sitt liv fra evangeliets og oppdager stadig på ny retningen for sin vandring.

15. Svaret fra Maria, Guds Mor (gr. *Theotokos*) på engelens budskap "La det skje med meg som du har sagt" (Luk 1,38) har vært oppfattet som symbolske og forbilledlige ord for Kirken og for enkeltkristne. Studiedokumentet *Church and World* (Faith and Order 1990) påpekte at Maria er "et viktig eksempel for alle som søker å forstå hva liv i kristent fellesskap betyr fullt ut". Maria mottar og besvarer Guds ord (Luk 1,26-38). Hun deler gleden over det gode budskap med Elisabeth (Luk 1,46-55) og mediterer, har smerte, og søker å forstå det som skjer omkring Jesu fødsel og barndom (Matt 2,13-23, Luk 2,19,41-51). Maria forsøker å gripe hva disippelskapet betyr fullt ut (Mark 3,31-35, Luk 18,19-20). Hun står ved Jesus under korset og ledsager hans legeme til graven (Matt 27, 55-61; Joh 19,25-27). Og sammen med disiplene venter hun på Den hellige ånd,

og mottar den på pinsedagen (Apg 1,12-14; 2,1-4).¹⁴

16. Kristus ba Far om å sende Ånden over disiplene og veilede dem til den fulle sannhet (Joh 15,26; 16,13). Ånden ikke bare skjenker tro og andre nådegaver til enkelttroende, men utrunder også Kirken med Åndens grunnleggende gaver, egenskaper og ordning. Den hellige ånd nærer og styrker Kirken som Kristi kropp gjennom det forkynte evangeliums levende røst, gjennom fellesskapet i sakramentene, spesielt nattverden, og gjennom kirkelige tjenestefunksjoner.

Det profetiske, prestelige og kongelige Guds folk

17. Ved kallet av Abraham valgte Gud seg et hellig folk. Profetene minnet ofte om denne utvelgelsen og kallet med dette kraftfulle utsagnet: "Jeg vil være deres Gud, og de skal være mitt folk" (Jer 31,33, Esek 37,27, med gjenklang i 2 Kor 6,16 og Heb 8,10). Pakten med Israel markerte et avgjørende stadium i virkeliggjøringen av Guds frelsesplan. Kristne tror at Gud stiftet en ny pakt ved Jesu tjeneste, død og oppstandelse og ved å sende den Hellige Ånd. Det gjorde Gud i den hensikt å forene alle mennesker med seg selv og med hverandre. Det ligger noe helt nytt i pakten ved Jesus Kristus. Og samtidig forblir Kirken, i Guds plan, dypt forbundet med folket fra den første pakten – et folk Gud alltid vil være trofast mot (jf. Rom 11,11-36).

18. I Det gamle testamente vandrer Israelsfolket mot fullbyrdelsen av det løftet at i Abraham skulle alle jordens folk velsignes. Alle som vender seg til Kristus, finner dette løftet virkeliggjort i ham, i det han på korset bryter ned skillemuren mellom jødene og folkeslagene (Ef 2,14). Kirken er "en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, Guds eget folk" (1 Pet 2,9-10). Samtidig som de troende anerkjenner Jesu Kristi spesielle presterolle, hvor hans ene offer stifter en ny pakt (jf. Heb 9,15), er de kalt til å uttrykke gjennom sine liv at de er blitt kalt "et kongelig presteskap", hvor de hengir seg selv "som et levende offer, hellig og til Guds behag" (Rom 12,1). Enhver kristen mottar

Den hellige ånds gaver til Kirkens oppbyggelse og for hans eller hennes delaktighet i Kristi misjonsoppdrag. Disse gavene er gitt for det felles gode (jf. 1 Kor 12,7; Ef 4,11-13) og legger en forpliktelse om gjensidig ansvarlighet på hvert individ og hvert lokale fellesskap, så vel som på Kirken som helhet på alle nivåer av dens liv. Styrket av Ånden er kristne kalt til å leve ut disippelforholdet i ulike former for tjeneste.

19. Hele Guds folk er kalt til å være et profetisk folk. Det skal bære vitnesbyrd om Guds ord og være et prestelig folk som frembærer, som et offer, et liv som leves i disippelskap. Det skal være et kongelig folk, et redskap for virkeliggjøringen av Guds rike. Alle Kirkens medlemmer har del i dette kallet. Ved å kalle og sende de tolv la Jesus grunnlaget for lederskapet i disippelfellesskapet, i deres vedvarende forkynnelse av Riket. Fra de tidligste tider ble noen av de troende, i trofasthet mot Jesu eksempel, utvalgt under Åndens veiledning og ble gitt spesifikk myndighet og ansvar. Ordinerte tjenestepersoner "samler og bygger opp Kristi legeme ved å forkynne og undervise i Guds ord, feire sakramentene og lede fellesskapets liv i dets gudstjeneste, misjon og omsorgstjeneste".¹⁵ Alle medlemmer av Kristi legeme, ordinerte og leke, er sammen-føyd som medlemmer av Guds prestelige folk. Ordinerte personer minner fellesskapet om dets avhengighet av Jesus Kristus som er opphavet til fellesskapets enhet og misjon, samtidig som de forstår at de er avhengige av ham i tjenesten. Men de kan bare fullbyrde sitt kall som ordinerte i og for Kirken. De trenger dens anerkjennelse, støtte og oppmuntring.

20. Det er bred enighet mellom kirker av ulike tradisjoner om den vigslede tjenestens vitale rolle. Dette ble tydelig uttrykt i *Dåp, nattverd og embete* (Faith and Order 1982) som hevder at "Kirken har aldri vært uten personer med spesiell myndighet og spesielt ansvar." Og dokumentet føyer til: "Jesus utvalgte og sendte disiplene for å være vitner om Riket".¹⁶ Misjonsoppdraget som Jesus betrodde de elleve i Matteus kap. 28, innbefatter "en tjeneste med ord, sakramenter og tilsyn, gitt av Kristus til Kirken for å utføres av

noen av dens medlemmer til beste for alle. Den vigslede tjenestens tredelte funksjon utrustrer Kirken til dens oppdrag i verden".¹⁷ Ulike fellesuttalelser gjør det klart at både det kongelige presteskaper som hele Guds folk utøver (jf. 1 Pet 2,9), og en spesiell ordinert tjeneste, er viktige sider ved Kirken og må ikke ses som alternativer som utelukker hverandre. Samtidig er kirkene innbyrdes forskjellige når det gjelder hvem som har kompetanse til å fatte endelige avgjørelser for fellesskapet. For noen er denne oppgaven begrenset til de ordinerte, mens andre ser det slik at lekfolket har en rolle i slike avgjørelser.

Kristi legeme og Den hellige ånds tempel

21. Kristus forblir hode for sitt legeme, Kirken. Han veileder, renser og helbreder det (jf. Ef 5,26). Han er tett forbundet med det og gir liv til helheten ved Ånden (Rom 12,5, jf. 1 Kor 12,12). Tro på Kristus er grunnleggende for delaktighet i legemet (Rom. 10,9). I følge de fleste tradisjoners oppfatning er det også gjennom riter eller sakramenter at mennesker får del i Kristus, og i nattverden blir deres deltakelse i hans legeme (jf. 1 Kor 10,16) fornyet igjen og igjen. Den hellige Ånd deler ut mangfoldige gaver til legemets lemmer og fremmer enheten mellom dem med henblikk på legemets oppbyggelse (jf. Rom 12,4-8; 1 Kor 12,4-30). Ånden fornyer deres hjerter, utrustrer dem og kaller dem til gode gjerninger,¹⁸ for slik å sette dem i stand til å tjene Herren og fremme gudsriket i verden. Så selv om bildet "Kristi legeme" tydelig og primært refererer Kirken til Kristus, innebærer det også en dyp relasjon til Den hellige ånd, slik dette bevitnes gjennom hele Det nye testamente. Et levende eksempel på dette er beretningen om ildtungene som satte seg på disiplene der de var samlet i det øvre rommet på pinsedagen (jf. Apg 2,1-4). Ved kraften av Den hellige ånd vokser de troende sammen til "et hellig tempel i Herren" (Ef 2,21-22), et "åndelig hus" (1 Pet 2,5). Fylte av Den hellige ånd er de kalt til å leve et liv som er deres kall verdig – i gudstjeneste, vitnesbyrd og tjeneste, ivrige etter å ivareta Åndens enhet med fredens bånd (jf. Ef 4,1-3). Den hellige ånd levendegjør og

utrustrer Kirken til å spille sin rolle i forkynnelsen og det å frembringe den allmenne forvandling som hele verden sukker etter (jf. 8,22-23).

Den ene, hellige, allmenne og apostoliske Kirke

22. I tiden etter Det annet økumeniske konsil, avholdt i Konstantinopel i 381, har de fleste kristne tatt med i sine liturgier den trosbekjennelsen som uttrykker at kirken er én, hellig, allmenn og apostolisk. Disse fire egenskapene er ikke adskilte fra hverandre, men er knyttet sammen og gir hverandre innhold. De er Guds gaver til Kirken som de troende, med alle deres menneskelige svakheter, er kalt til stadig å aktualisere.

- Kirken er én, fordi Gud er én (jf. Joh 17,11; 1 Tim 2,5). Følgelig er den apostoliske tro én, det nye livet i Kristus er ett, og Kirkens håp er ett.¹⁹ Jesus ba om at alle hans disipler måtte være ett for at verden kunne tro (jf. Joh. 17,20-21) og sendte Ånden for å gjøre dem til ett legeme (jf. 1 Kor. 12,12-13). Nåværende splittelser innenfor og mellom kirkene står i sterk kontrast til denne enheten. De må overvinnes gjennom Åndens gaver med tro, håp og kjærlighet, slik at adskillelse og utestengning ikke får det siste ordet.²⁰ Men på tross av all splittelse anser alle kirker seg selv som grunnlagt ved det ene evangelium (jf. Gal 1,5-9), og de er forenet ved mange sider av sitt liv (jf. Ef 4,4-7).

- Kirken er hellig, fordi Gud er hellig (jf. Jes 6,3; 3 Mos 11,44-45). Jesus "elsket kirken og ga seg selv for den, for å gjøre den hellig ved å rense den med badet i vann, i kraft av et ord. (...) Hellig og uten feil skulle den være". (Ef 5,26-27). At Kirken er hellig etter sitt vesen, er bevitnet i hver generasjon av hellige menn og kvinner og av hellige ord og handlinger som Kirken forkynner og utøver i den hellige Guds navn. Ikke desto mindre har synden, som motsir denne helligheten og strider i mot Kirkens sanne vesen og kall, stadig på nytt vansiret de troendes liv. Av denne grunn hører tjenesten med uavlatelig å kalle folk til anger, fornyelse og forandring med til

Kirkens hellighet.

- Kirken er allmenn, på grunn av Guds store godhet. Gud "vil at alle skal bli frelst og lære sannheten å kjenne" (1 Tim. 2,4). Ved Guds livgivende kraft gjennomtrenger Kirkens misjon alle stengsler, og forkynner evangeliet til alle folkene. Der hvor hele Kristusmysteriet er tilstede, der er også den allmenne Kirke tilstede (jf. Ignatius av Antiokia: *Brev til smyrnerne*, 6), slik som i feiringen av nattverden. At kirken etter sitt vesen er allmenn, undergraves når kulturelle og andre forskjeller tillates å utvikle seg til splittelse. Kristne er kalt til å fjerne alle hindringer for legemliggjøringen av sannhetens og livets fylde som er skjenket til Kirken ved Den hellige ånds kraft.

- Kirken er apostolisk fordi Far sendte sin Sønn for å grunnlegge den. Sønnen på sin side valgte og sendte apostlene og profetene, utrustet ved Den hellige ånds gaver i pinsen, til å tjene som dens grunnvoll og ha tilsyn med dens misjonsoppdrag (jf. Ef 2,20; Åp 21,14, og Klemens av Roma: *Brev til korinterne*, 42). Det kristne fellesskap er kalt til alltid å være trofast mot dette apostoliske opphav. Troløshet, det være seg i gudstjeneste, vitnesbyrd eller tjeneste, motsir Kirkens apostolisitet. Apostolisk suksesjon i den vigslede tjenesten, under Den hellige ånds veiledning, har som formål å tjene Kirkens apostolisitet.²¹

23. I lys av de foregående avsnittene (13-22) er det klart at Kirken ikke bare er summen av enkelttroende seg imellom. Fundamentalt sett er Kirken en kommunion i Den treenige Gud, og samtidig et fellesskap hvor medlemmene sammen deltar i Guds liv og misjon (jf. 2 Pet 1,4). Som treenighet er Gud både kilde og siktemål for all kommunion. Derfor er Kirken både en guddommelig og en menneskelig virkelighet.

24. Samtidig som det er vanlig å hevde at Kirken er et møtested mellom det guddommelige og det menneskelige, har kirkene ikke desto mindre forskjellige sensitive områder og motstridende overbevisninger med hensyn til den måten Den hellige ånds

virke forholder seg til Kirkens institusjonelle strukturer og tjenstlige ordninger. Noen ser vesentlige sider ved Kirkens ordning som villet og innstiftet av Kristus selv for all fremtid. I det tilfellet har kristne, i lydighet mot evangeliet, ingen reel myndighet til å endre denne guddommelig innstiftede strukturen. Andre hevder at Kirkens ordning etter Guds vilje kan anta mer enn én form, mens atter andre vil si at ikke noen enkeltstående institusjonell ordning kan tillegges Guds vilje. Noen vil også hevde at trofasthet mot evangeliet enkelte ganger kan kreve brudd innenfor en institusjonell kontinuitet, mens andre igjen vil insistere på at slik trofasthet kan ivaretas ved å løse vanskeligheter uten brudd som fører til adskillelse.

Hvordan kontinuitet og forandring i Kirken forholder seg til Guds vilje

Ved tålmodige drøftinger, preget av gjensidig respekt og oppmerksomhet, har mange kirker oppnådd en dypere forståelse av de forskjellige følelsene og overbevisningene som råår når det gjelder kontinuitet og forandring i Kirken. I en slik dypere forståelse blir det klart at den samme hensikt – å være lydige mot Guds vilje for ordningene i Kirken – kan hos enkelte inspirere til en forpliktelse på kontinuitet, og hos andre til en forpliktelse på forandring. Vi inviterer kirkene til å anerkjenne og respektere hverandres forpliktelse til å søke Guds vilje for Kirkens ordning. Videre inviterer vi kirkene til å reflektere sammen om de kriteriene som er brukt i forskjellige kirker i vurderingen av saker som gjelder kontinuitet og forandring. I hvilken utstrekning er slike kriterier åpne for utvikling i lys av Kristi sterke kall til forsoning (jf. Matt 5,23-24)? Kan dette være tiden for en ny tilnærming på det området?

C. Kirken som tegn og som tjener i Guds plan for verden

25. Det er Guds plan å samle menneskeslekten og hele skapningen til kommunion under Kristi herredømme (jf. Ef 1,10). Som en gjenspeiling av Den treenige Guds kommunion, er Kirken ment å tjene dette formålet. Den er kalt til å vise Guds nåde

mot menneskene og skal hjelpe dem til å virkeliggjøre det målet som de var skapt til, og hvor de finner sin endelige glede som er å lovprise og herliggjøre Gud sammen med hele den himmelske skare. Kirkens misjon fullbyrdes av dens medlemmer gjennom det vitnesbyrd deres liv gir og – når det er mulig – gjennom den åpne forkynnelsen av Jesu Kristi gode budskap. Kirkens misjon er å tjene dette formålet. Siden Gud vil at alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne (jf. 1 Tim. 2,4), erkjenner de kristne at Gud rekker ut sin hånd til dem som ikke er formelle kirkemedlemmer, på måter som ikke er selvinnløsende for menneskers øyne. Samtidig som Kirken respekterer de elementene av sannhet og godhet som finnes i andre religioner og blant dem som ikke har noen religion, forblir det Kirkens misjon, med forkynnelse og vitnesbyrd, å invitere alle kvinner og menn til å bli kjent med og elske Jesus Kristus.

26. Enkelte avsnitt i Det nye testamente bruker begrepet mysterium (gr. *mysterion*) for både å betegne Guds plan for frelsen i Kristus (jf. Ef 1,9; 3,4-6) og den intime relasjonen mellom Kristus og Kirken (jf. Ef 5,32; Kol. 1,24-28). Dette antyder at Kirken har en åndelig, transcendent egenskap som ikke kan gripes bare ved å betrakte dens synlige fremtoning. Den jordiske og den åndelige dimensjon ved Kirken kan ikke adskilles. Det kristne fellesskaps organisatoriske strukturer må sees og vurderes, på godt og vondt, i lys av Guds frelsesgave i Kristus som feires i liturgien. Ved at Kirken – i sitt eget liv – legemliggjør frelsens mysterium og menneskehetens forklarelse (transfigurasjon), deltar den i Kristi misjon om å forsonne alle ting med Gud og med hverandre gjennom Kristus (jf. 2 Kor 5,18-21; Rom 8,18-25).

27. Selv om det er bred enighet om at Gud grunnla Kirken som det sentrale middel for å virkeliggjøre Guds frelsesplan, tror noen fellesskap at dette uttrykkes best ved å tale om "Kirken som sakrament", mens andre normalt ikke bruker det uttrykket eller rett og slett forkaster det. De som bruker uttrykket "Kirken som sakrament", gjør det fordi de forstår Kirken som et effektivt tegn og uttrykk (noen ganger beskrevet med begrepet "redskap") for menneskers fellesskap

med hverandre gjennom sitt fellesskap i Den treenige Gud.²² De som avstår fra å bruke dette uttrykket, mener at det kan utydeliggjøre skillet mellom Kirken som helhet og de enkelte sakramentene, og at det kan medføre at en overser den syndighet som enda er tilstede blant fellesskapets medlemmer. Alle er enige om at Gud er frelsens opphav. Forskjellene viser seg i måtene de forskjellige fellesskapene oppfatter Kirkens og dens riters vesen og rolle i frelsesgjerningen.

Uttrykket "Kirken som sakrament"

De som bruker uttrykket "Kirken som sakrament" benekter ikke sakramentenes unike "sakramentalitet". De benekter heller ikke skrøpeligheten hos mennesker i kirkelig tjeneste. De som forkaster dette uttrykket, benekter ikke at Kirken er et effektivt tegn på Guds nærvær og handling. Kan dette oppfattes som en sak hvor berettigede forskjeller i formuleringer er forenlige med hverandre og gjensidig akseptable?

D. Kommunion i enhet og mangfold

28. Berettiget mangfold i fellesskapets liv er en gave fra Herren. Den hellige ånd skjenker de troende en rekke gaver som utfyller hverandre til det beste for fellesskapet (jf. 1 Kor 12,4-7). Disiplene er kalt til å være helt forenet (jf. Apg 2,44-47; 4,32-37) samtidig som de har respekt for, og blir beriket av, sitt mangfold (1 Kor 12,14-26). Kulturelle og historiske faktorer bidrar til det store mangfoldet i Kirken. Evangeliet må forkynnes med språk, symboler og bilder som er relevante for særskilte tider og sammenhenger, slik at det kan leves ut på en genuin måte ut fra tid og sted. Berettiget kirkelig mangfold blir hemmet dersom kristne vurderer sitt eget kulturelle uttrykk for evangeliet som det eneste sanne, og derfor påtvinger kristne av andre kulturer det samme uttrykket.

29. Men samtidig må ikke enheten oppgis. Gjennom felles tro på Kristus, uttrykt i ordet forkynnelse, feiringen av sakramentene og et liv i tjeneste og vitnesbyrd, er enhver lokal kirke i kommunion med lokale kirker på alle steder og til alle tider. Pastoral tjeneste for

enhet og opprettholdelse av mangfold er viktige redskaper gitt til Kirken for å hjelpe dem som har ulike gaver og synspunkter, til å forbli gjensidig forpliktet på hverandre.

30. Saker som gjelder enhet og mangfold, har vært gjenstand for grundige drøftelser siden Kirken, med Den hellige ånds hjelp, innså at folkeslagene skulle ønskes velkomne i det kirkelige fellesskapet (jf. Apg 15,1-29; 10,1-11,18). Brevet som ble sendt fra møtet i Jerusalem til de kristne i Antiokia, inneholder det som kan kalles et hovedprinsipp for enhet og mangfold i Kirken: "Den hellige ånd og vi har besluttet å ikke legge noen annen byrde på dere enn disse helt nødvendige tingene" (Apg 15,28). Senere viser de økumeniske konsilene flere eksempler på slike "nødvendige ting", som når biskopene på det første økumeniske konsil (Nikaia 325) tydelig lærte at fellesskap i troen krever bekreftelse av Kristi guddom. Senere har kirkene gått sammen om å formulere fast kirkelære som uttrykker hva det betyr å ha en slik grunnleggende læreforståelse, så som i fordømmelsen av apartheid fra mange kristne fellesskap.²³

Det finnes grenser for berettiget mangfold. Når mangfoldet går ut over akseptable grenser, kan det ødelegge for enhetens gave. Innenfor Kirken har vranglære og kirkesplittelse, politiske konflikter og uttrykk for hat, truet den kommunionen som er Guds gave. Kristne er kalt til ikke bare å arbeide utrettelig for å overvinne splittelser og vranglære, men også til å bevare og verdsette berettigede forskjeller i liturgi, skikker og kirkerett, og frembringe berettiget mangfold i spiritualitet, så vel som i teologisk metode og uttrykksform, på en slik måte at dette bidrar til Kirkens enhet og allmennhet (katolisitet).²⁴

Berettiget og splittende mangfold

Økumenisk dialog som søker den enheten Kristus ba for, har langt på vei vært en innsats fra representanter for forskjellige kristne kirker for å skjelne, med Den hellige Ånds hjelp, mellom hva som er nødvendig for enheten etter Guds vilje, og hva som kan sees som berettiget mangfold. Selv om alle kirker har sine

egne regler for å sondre mellom rettmessig og urettmessig mangfold, synes det klart at to ting mangler: (a) felles kriterier eller redskaper for å sondre og (b) gjensidig anerkjente strukturer som er nødvendige for å bruke disse kriteriene effektivt. Alle kirker søker å følge Herrens vilje. Likevel fortsetter de å være uenige om noen sider ved tro og kirkeordning, og dessuten om hvorvidt slike uenigheter er kirkesplittende eller hører med til berettiget mangfold. Vi inviterer kirkene til å drøfte: Hvilke positive skritt kan tas for å gjøre det mulig å skjelve sammen mellom berettiget og splittende mangfold?

E. Kommunion av lokale kirker

31. Forståelsen av Kirken som "kommunion" gir et nyttig rammeverk for å drøfte relasjonen mellom lokal kirke og den universelle Kirke. De fleste kristne vil være enige om at den lokale kirke er "et fellesskap av dømte troende hvor Guds ord forkynnes, den apostoliske tro bekjennes, sakramentene feires, Kristi forsoningsverk bevitnes, og en tilsynstjeneste (*episkopé*) utøves av biskoper eller andre kirkelige tjenestepersoner som betjener fellesskapet".²⁵ Kultur, språk og felles historie hører alle med til lokalkirkens sammensetning. Samtidig deler et kristent fellesskap alt som er nødvendig for et liv i kommunion med alle andre kirkelige fellesskap på samme sted. Hver enkelt lokal kirke bærer i seg fylde av hva det vil si å være Kirken. Den er Kirke fullt og helt, men ikke hele Kirken. Derfor må lokalkirker ikke betraktes isolert, men i et dynamisk forhold til andre lokale kirker. Fra begynnelsen av var kommunion mellom lokale kirker opprettholdt ved hjelp av innsamlinger, utveksling av brev, besøk, gjestfrihet i nattverdfeiringen og konkrete uttrykk for solidaritet (jf. 1 Kor 16; 2 Kor 8,1-9; Gal 2,1-10). I de første århundrene kom representanter for lokale kirker sammen fra tid til annen for å rådsle med hverandre. Alt dette var måter for kirkene å styrke de gjensidige forbindelsene og opprettholde kommunionsforholdet. Kommunionen mellom lokale kirker er ikke bare et valgfritt tillegg i forholdet dem i mellom. Den universelle Kirke er kommunionen av

alle lokale kirker, forenet i tro og gudstjeneste verden over.²⁶ Det er ikke bare summen, føderasjonen eller sammenstillingen av lokale kirker som danner Kirken. Samlet er de alle den samme Kirke, tilstede og aktiv i denne verden. Kirkens allmennhet (katolisitet), slik denne er beskrevet i dåpskatekesen fra Kyrill av Jerusalem, viser ikke bare til dens geografiske utbredelse, men også til mangfoldet av lokale kirker og deres deltakelse i den troens og livets fylde som forener dem i den ene *koinonia*.²⁷

32. Innenfor denne felles forståelsen av kommunien mellom de lokale kirkene i den universelle Kirke oppstår det forskjeller. Ikke bare ut fra den geografiske tilstedeværelsen som det primært siktes til med uttrykket "lokal kirke", men også i forhold til biskopenes rolle. Noen kirker er overbeviste om at biskopen, som en etterfølger av apostlene, har en grunnleggende rolle i den lokale kirkes struktur og realitet. Slik sett er lokalkirken i snever forstand et bispedømme, bestående av enkeltmenigheter. For andre kirker som har utviklet forskjellige former for selvforståelse, er uttrykket "lokalkirke" mindre vanlig, og ikke bestemt av en biskops tjeneste. For noen av disse kirkene er lokalkirken bare menigheten av troende, samlet på ett sted for å høre ordet og feire sakramentene. Både for dem som ser biskopen som helt vesentlig, og for dem som ikke gjør det, har uttrykket "lokalkirke" også tidvis vært brukt for å betegne en regional sammenstilling av kirker, samlet i en synodal struktur med et lederskap. Foreløpig er det ingen enighet om hvordan det lokale, regionale og universelle nivået av en kirkeordning forholder seg til hverandre, selv om verdifulle skritt har vært tatt i både multilaterale og bilaterale samtaler i søken etter en konvergerende forståelse av disse relasjonene.²⁸

Forholdet mellom lokal og universell kirke

Mange kirker kan slutte seg til en felles forståelse av den grunnleggende relasjonen og kommunien mellom lokale kirker innenfor den universelle Kirke. De deler den oppfatningen at Kristi nærvær, ved Fars vilje og Åndens kraft, i sannhet er tilstede i den lokale kirke (den er "fullt

og helt Kirke"), og at selve dette nærværet av Kristus driver lokalkirken til å være i kommunion med den universelle Kirke (den er ikke "hele Kirken"). Der denne fundamentale enigheten fins, kan allikevel uttrykket "lokalkirke" bli brukt på forskjellige måter. I vår felles søken etter tettere enhet inviterer vi kirkene til å finne frem til en mer presis oppfatning og enighet på dette feltet: Hva er den mest egnede relasjonsformen mellom de forskjellige nivåene i en fullt ut forenet Kirke, og hvilke spesifikke former for ledelse er nødvendige for å betjene og fremme disse relasjonene?

Kapittel 3: Kirken: Å vokse i kommunion

A. Allerede og enda ikke

33. Kirken er en eskatologisk virkelighet. Den foregriper Guds rike, men enda ikke dets fulle virkeliggjøring. Det er Den hellige ånd som i hovedsak frembringer riket og veileder Kirken slik at den kan være en tjener for Guds virke i denne prosessen. Bare når vi ser nåtiden i lys av Den hellige ånds virke, som veileder hele frelseshistoriens utvikling frem til den til slutt er sammenfattet i Kristus til Fars ære, kan vi begripe noe av Kirkens mysterium.

34. På den ene siden er Kirken, som de troendes kommunion i et personlig forhold til Gud, allerede det eskatologiske fellesskap som er Guds vilje. Synlige og håndgripelige tegn uttrykker at det nye liv i kommunion faktisk er virkeliggjort: Det å motta og dele apostlenes tro, døpe, bryte og dele nattverdsbrødet, be med og for hverandre og for verdens nød, tjene hverandre i kjærlighet, delta i hverandres gleder og sorger, gi materiell hjelp, forkynne og vitne om det gode budskapet i misjonsarbeidet og arbeide sammen for rettferdighet og fred. På den andre siden består Kirken, som en historisk realitet, av mennesker som er underlagt verdens betingelser. En slik betingelse er forandring, som enten kan være positiv i betydningen vekst og utvikling, eller negativ i betydningen forfall og forvrengning.²⁹ Andre betingelser som mennesker er underlagt, er kulturelle og historiske faktorer som enten kan ha en positiv eller negativ innvirkning på Kirkens tro, liv og vitnesbyrd.

35. Som pilegrimsfellesskap strever Kirken med syndens realitet. Økumeniske samtaler har vist at det ligger dyptgående felles over-

bevisninger til grunn for det som til tider er blitt ansett som motstridende syn når det gjelder forholdet mellom Kirkens hellighet og menneskelig synd. Det er imidlertid vesentlige forskjeller i de måtene kristne uttrykker disse felles overbevisningene på. Hos noen bekrefter deres tradisjon at Kirken er syndfri, siden den som Kristi syndfrie legeme ikke kan synde. Andre anser det som berettiget å henvise til Kirken som en syndig størrelse siden synden kan være systemisk, slik at den virker inn på selve Kirken som institusjon. Selv om synden står i motsetning til Kirkens sanne identitet, er den ikke desto mindre virkelig. Ulike kirkelige fellesskap forstår synden som sådan på forskjellige måter. Dette kan også ha innvirkning på denne saken, at den enten handler primært som moralsk ufullkommenhet eller primært om et relasjonsbrudd, eller igjen hvorvidt og hvordan synden kan være systemisk.

36. Kirken er Kristi legeme. I følge hans løfte kan dødsrikets porter ikke få makt over den (jf. Matt 16,18). Kristi seier over synden er fullstendig og ugjenkallelig, og etter Kristi løfte og nåde har kristne trygghet for at Kirken alltid vil ha del i denne seierens frukter. De har også del i den virkeligheten at troende i den nåværende tid er sårbare i forhold til syndens makt, både individuelt og kollektivt. Alle kirker erkjenner syndens makt og dens ofte alvorlige virkning blant de troende. Alle erkjenner den vedvarende nødvendigheten av kristen selvransakelse, bot, omvendelse (gr. *metanoia*), forsoning og fornyelse. Hellighet og synd forholder seg til Kirkens liv på forskjellige, ulike måter. Hellighet uttrykker Kirkens identitet etter Guds vilje, mens synden står i motsetning til denne identiteten (jf. Rom 6,1-11).

B. Å vokse i kommunionens hovedelementer: Tro, sakramenter og vigslat tjeneste

37. Vandringen mot den fulle virkeliggjøringen av kommunionen som er Guds gave, forutsetter at kristne fellesskap blir enige om grunnleggende sider ved Kirkens liv. "De kirkelige elementene som er nødvendige for å realisere målet for den økumeniske bevegelse, det vil si full kommunion i én synlig forent kirke, er: kommunion i den apostoliske tros fylde, i det sakramentale liv, i en virkelig enhetlig og gjensidig anerkjent vigslat tjeneste, i strukturer med konsiliære [synodale] relasjoner og beslutningsprosesser og i felles vitnesbyrd og tjeneste i verden."³⁰ Disse kjennetegnene tjener som en nød-vendig ramme for å opprettholde enhet i et berettiget mangfold. Videre er kirkenes vekst henimot den ene Kirkes enhet nært forbundet med deres kall til å fremme hele menneskehetens og skapningens enhet, siden Kristus – som er Kirkens hode – er han som alle skal forsones i. Økumenisk samtale, lik den som ledsaget skrivningen og mot-takelsen av *Dåp, nattverd og embete*, har allerede vist klart konvergerende fremgang når det gjelder disse grunnleggende kommunionselementene, om enn mindre konvergens med hensyn til den vigslate tjenesten enn med hensyn til dåpen og nattverden. Det er ikke vår intensjon å repetere disse tidligere oppnådde resultatene her, men å sammenfatte dem kort, og peke på noen av de påfølgende stegene som har vært tatt de senere årene.

Tro

38. Når det gjelder det første av disse elementene, er det omfattende enighet om at Kirken er kalt til å forkynne i hver generasjon den tro "som de hellige har fått overlevert én gang for alle" (Jud v. 3), og forbli trofast i den lære som først ble levert videre av apostlene. Troen er fremkalt av Guds ord, inspirert av Den hellige ånds nåde, bevitnet i Skriften og formidlet gjennom Kirkens levende tradisjon. Den er bekjent i gudstjeneste, liv, tjeneste og misjon. Den må fortolkes i sammenheng med skiftende tider

og steder, men må forbli i kontinuitet med det opprinnelige vitnesbyrdet og med dens trofaste utlegning opp gjennom tidene. Troen må leves aktivt ut i møte med utfordringene på ulike tider og steder. Den forholder seg til personlige og sosiale forhold, og til situasjoner med urett, menneskerettighetsbrudd og nedbrytingen av skaperverket.

39. Økumeniske dialoger har vist at på mange sentrale områder av kristen lære finnes det mye som allerede forener de troende.³¹ I 1991 lyktes studiedokumentet *Confessing the One Faith* i å påvise betydelig enighet mellom kristne, og det ikke bare med hensyn til trosbekjennelsen som fremsies i de fleste kirkenes liturgier. Dokumentet forklarte også hvordan troen som er formulert i trosbekjennelsen, er forankret i Skriften, bekjent i den økumeniske (oldkirkelige) trosbekjennelsen, og må bekjennes på ny i forhold til utfordringene i samtidens verden. Intensjonen med dokumentet var ikke bare å hjelpe kirkene til å gjenkjenne trofasthet mot troen hos seg selv og hos andre, men også å tilby et troverdig økumenisk redskap for å forkynne troen i dag. I 1998 undersøkte dokumentet *A Treasure in Earthen Vessels* den aktuelle tolkningen av Skriften og tradisjonen i forbindelse med at troen overleveres. Den slår fast at "Den hellige ånd inspirerer og leder kirkene hver for seg til å tenke gjennom og nytolke tradisjonen i samtale med hverandre, mens de hele tiden søker å legemliggjøre den ene tradisjonen i Guds Kirkes enhet." Mens kirkene i hovedsak er enige om tradisjonens viktighet i utarbeidelsen og den påfølgende fortolkning av Skriften, har den senere tids dialoger søkt å forstå hvordan det bredere kristne fellesskapet tar del i slik fortolkning. Mange bilaterale samtaler har erkjent at kirkelig fortolkning av Guds ords betydning i samtiden involverer troserfaringen i hele kirkens folk, teologenes innsikt og oppfatningene hos de ordinerte tjenestepersonene.³² Utfordringen for kirkene i dag er å bli enige om hvordan disse faktorene virker sammen.

Sakramenter

40. Når det gjelder sakramentene, hevdet kirkene at det var en betydelig støtte til

den måten *Dåp, nattverd og embete* (1982) beskriver dåpens og nattverdens mening og feiring på.³⁴ Teksten foreslår dessuten måter å søke større tilnærming om det som gjenstår av de viktigste uløste sakene: Hvem som kan døpes, Kristi nærvær i nattverden, og nattverdens forhold til Kristi offer på korset. *Dåp, nattverd og embete* kommenterer salving [ved dåp eller konfirmasjon], men tar ikke for seg andre riter som feires i mange fellesskap, og som noen av dem betrakter som sakramenter. Teksten var heller ikke anlagt for å ta i betraktning synet til de fellesskapene som hevder at deres kall ikke innbefatter feiringen av dåp og nattverd, samtidig som de hevder at de har del i Kirkens sakramentale liv.

41. Den økende tilnærmingen mellom kirke-ene i deres forståelse av dåpen kan sammenfattes som følger:³⁵

I dåpen med vann i Den treenige Guds navn – Far, Sønn og Hellig Ånd – blir kristne forenet med Kristus og med hverandre i Kirken til alle tider og på alle steder. Dåpen er innføringen i, og feiringen av, det nye livet i Kristus og delaktigheten i hans dåp, liv, død og oppstandelse (jf. Matt 3,13-17; Rom. 6,3-5). Dåpen er "vannet til gjenfødelse og fornyelse ved Den hellige ånd" (Tit 3,5) som innlemmer troende i Kristi kropp, og gjør det mulig for dem å ha del i Guds rike og livet i den kommende verden (jf. Ef 2,6). Dåpen innbefatter syndsbekjennelse, hjertets omvendelse, tilgivelse, renselse og helliggjørelse. Den vigsler den troende som medlem av "en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk" (1 Pet 2,9). Dåpen er på den måten et grunnleggende enhetsbånd. Noen kirker ser Den hellige ånds gave som gitt på en spesiell måte gjennom salvingen, eller konfirmasjonen, som de betrakter som en av initiasjonsritene i Kirken. Den brede enigheten om dåpen har ført til at noen kirker som er involvert i den økumeniske bevegelse, har inngått gjensidig dåpsanerkjennelse.³⁶

42. Det er en dynamisk og dyp forbindelse mellom dåpen og nattverden. De som initieres som kristne, innlemmes i et fellesskap som kommer til mer fullstendig uttrykk, og blir næret, i nattverden som bekrefter

dåpens tro, og gir nåde til et trofast liv ut fra den kristne kallelisen. Fremgangen i enighet om nattverden som økumeniske dialoger har konstatert, kan sammenfattes som følger:³⁷ Herrens måltid er den feiringen hvor kristne, samlet om hans bord, mottar Kristi kropp og blod. Det er en forkynnelse av evangeliet, en herliggjørelse av Far for alt som er virkeliggjort i skapelsen, forløsningen og helliggjørelsen (*doxologia*), et minne om Jesu Kristi død og oppstandelse og det som ble fullbrakt én gang for alle på korset (*anamnesis*), en påkallelse av Den hellige ånd om å forvandle både elementene av brød og vin og deltakerne selv (*epiklesis*). Forbønn fremføres for Kirkens og verdens behov, de troendes kommunion fordypes som en foregripelse av og en forsmak på det kommende riket, og oppfordrer dem innstendig til å gå ut og ta del i Kristi misjon med å innvie riket allerede nå. Paulus fremhever forbindelsen mellom Herrens måltid og selve Kirkens liv (1 Kor 10,16-17; 11,17-33).

43. På samme måte som trosbekjennelse og dåp er uadskillelige fra et liv i tro og vitnesbyrd, krever nattverden forsoning og gjensidig deling fra alle dem som er brødre og søstre i den ene Guds familie. "I nattverden er kristne kalt til å stå solidariske med de utstøtte, og til å bli tegn på den kjærligheten Kristus viste, han som levde og ofret seg selv for alle, og nå gir seg selv i nattverden. [...] Nattverdfieringen bringer en ny virkelighet inn i samtiden, som forvandler kristne i Kristi bilde, og dermed gjør dem til hans virksomme vitner."³⁸ Den liturgiske fornyelse i en del kirker kan delvis sees som en tilslutning til tilnærminger som har funnet sted i økumeniske dialoger vedrørende nattverden.

44. Kristne tradisjoner har divergert med hensyn til hvorvidt dåp, nattverd og andre riter skulle betegnes som "sakramenter" eller "forordninger" ["ordinances"]. Ordet *sakrament* (brukt for å oversette det greske *mysterion*) peker på at Guds frelsesverk formidles ved ritens gjennomføring, mens begrepet *forordning* understreker at ritens gjennomføring skjer i lydighet mot Kristi ord og eksempel.³⁹ Det har ofte vært oppfattet slik at disse to begrepene, og oppfatningene som ligger til grunn for dem, utelukker

hverandre gjensidig. Men som studien *One Baptism* fra Faith and Order påpeker, "bekrefter de fleste tradisjoner, enten de bruker begrepet 'sakrament' eller 'forordning', at de to handlingene både er *instrumentale* (ved at Gud anvender dem for å frembringe en ny virkelighet), og *ekspressive* (om en virkelighet som allerede eksisterer). Noen tradisjoner fremhever den instrumentale dimensjonen, mens andre fremhever den ekspressive."⁴⁰

Kan denne forskjellen handle mer om vektlegging enn om en læremessig uenighet? Disse ritene uttrykker både det "institusjonelle" og det "karismatiske" aspektet ved Kirken. De er synlige, virksomme handlinger innstiftet av Kristus, og på samme tid gjøres de virksomme ved Den hellige ånds gjerning som – gjennom disse handlingene – utrunder dem som mottar sakramentene, med mangfoldige gaver for Kirkens oppbyggelse og dens misjon i og for verden.

Sakramenter og forordninger

I lys av de økumeniske tilnærmingene om dåp og nattverd, og den fortsatte refleksjonen omkring de historiske røttene til, og kompatibiliteten av, begrepene "sakrament" og "forordning", utfordres kirke-ene til å finne ut om de kan komme til en dypere enighet om den siden ved Kirkens liv som angår disse ritene. Slik konvergens kan kanskje lede dem til å ta for seg enkelte tillegsspørsmål. De fleste kirker feirer også andre riter eller sakramenter, slik som salving/konfirmasjon, ekteskapsinngåelse og ordinasjon innenfor sine liturgier, og mange har også ritualer for skriftemål og velsignelse av syke. Kan ikke antallet og den kirkelige statusen til disse sakramentene eller forordningene behandles i økumeniske læresamtaler? Vi inviterer også kirke-ene til å vurdere om de på dette tidspunktet kan oppnå større samstemthet om hvem som kan bli døpt, og om hvem som kan forrette Kirkens liturgiske handlinger. Finnes det også måter hvor en mer fullstendig gjensidig forståelse kan oppnås mellom de kirke-ene som feirer disse handlingene og de kristne fellesskap som er overbevist om at det å dele livet i Kristus ikke

krever feiring av sakramenter eller andre riter?

C. Vigslet tjeneste i Kirken

Ordinert tjeneste

45. Alle kirker holder fast ved den bibelske lære at til forskjell fra mange prester i Den gamle pakt (jf. Heb 7,23), ofret Jesus – vår yppersteprest (jf. Heb 8,10) – sitt forløsende offer "en gang for alle" (jf. Heb 7,27; 9,12; 9,26; 10,10; 12-14). Men kirke-ene skiller seg fra hverandre når det gjelder slutningene de trekker av disse tekstene. *Dåp, nattverd og embete* påpekte at ordinerte personer "kan rettmessig kalles prester, ved at de utfører en spesiell prestelig tjeneste med å styrke og oppbygge de troende som et kongelig og profetisk presteskap ved ord og sakramenter, ved deres forbønn og ved deres pastorale veiledning av fellesskapet".⁴¹ I tråd med dette ser noen kirker det slik at den ordinerte tjenesten står i et spesielt forhold til Kristi enestående prestetjeneste som er relatert til det kongelige presteskapet omtalt i 1 Pet 2,9, men er samtidig distinkt i forhold til dette. Disse kirke-ene ser det også slik at noen personer er ordinert til en spesiell prestelig oppgave gjennom ordinasjonens sakrament.⁴² Andre kirker betrakter ikke ordinerte tjenestepersoner som "prester", og oppfatter heller ikke ordinasjonen i sakramental forstand. Kristne er også uenige når det gjelder den tradisjonelle begrensningen av ordinasjonen til tjeneste med ord og sakrament til kun å gjelde menn.

Ordinert tjeneste

Økumenisk dialog har gjentatte ganger vist at spørsmål som gjelder ordinert tjeneste, utgjør vanskelige hindringer på veien til enhet. Dersom forskjellene som vedrører de ordinertes presteskap forhindrer full enhet, må det fortsatt være en sak av høy prioritet for kirke-ene å overvinne disse forskjellene.

46. Det foreligger ikke ett enkelt mønster for vigslet tjeneste i Det nye testamentet, selv om alle kirker ser til Skriften når de søker å følge Herrens vilje for hvordan den ordinerte

tjeneste skal forstås, ordnes og utøves. Til tider har Ånden ledet Kirken til å tilpasse sine tjenesteformer til behovene i samtiden (jf. Apg 6,1-6). Ulike former for vigslet tjeneste har vært velsignet med Åndens gaver. Tidlige forfattere, som Ignatius av Antiokia, la stor vekt på den tredelte tjeneste med biskop, presbyter og diakon.⁴³ Dette mønsteret av tre vigslede tjenester som er knyttet sammen, kan anses å ha røtter i Det nye testamentet. Etter hvert ble dette den allment aksepterte modellen og er den dag i dag ansett som normativ i mange kirker. Noen kirker har fra reformasjonens tid antatt andre mønstre for vigslede tjenester.⁴⁴ Blant forskjellige midler for å opprettholde Kirkens apostolitet, som for eksempel skriftens kanon, dogmer og liturgisk orden, har den ordinerte tjenesten spilt en stor rolle. Suksessjon i vigslet tjeneste er ment å tjene Kirkens apostoliske kontinuitet.

47. Så å si alle kristne fellesskap har i dag en formell tjenestestruktur. Ofte er slike strukturer differensierte og gjenspeiler mer eller mindre tydelig det tredelte mønsteret *episkopos-presbyteros-diakonos*. Kirkene forblir imidlertid splittet på hvorvidt de anser "det historiske episkopatet" (med biskoper ordinert i apostolisk suksessjon tilbake til Kirkens første generasjoner), eller ordinert tjeneste i apostolisk suksessjon mer generelt, noe som Kristus hadde som intensjon for fremtiden i det fellesskapet han etablerte. Noen kirker ser det slik at det tredelte tjenestemønster, med biskop, presbyter og diakon, er et tegn på vedvarende trofasthet mot evangeliet, og er vesentlig for Kirkens apostoliske kontinuitet som sådan.⁴⁵ I motsetning til dette vurderer andre det ikke slik at trofasthet mot evangeliet er forbundet med suksessjon i den vigslede tjenesten, og noen er tilbakeholdende med hensyn til det historiske episkopatet fordi de ser det som åpent for misbruk som kan være til skade for fellesskapet. *Dåp, nattverd og embete* fastslår for sin del bare at det tredelte embetet "kan i dag tjene som et uttrykk for den enheten vi søker, og kan også være et middel til å oppnå denne enheten".⁴⁶

Den tredelte vigslede tjenesten

Ut fra de tegnene som fins på den økende

enigheten om den ordinerte tjenestens plass i Kirken, har vi grunn til å spørre om kirkene kan oppnå en konsensus om hvorvidt den tredelte vigslede tjenesten er en del av Guds vilje for Kirken i dens virkeliggjørelse av den enheten som er Guds vilje.

Autoritet som en gave i Kirkens vigslede tjeneste

48. All autoritet i Kirken har sitt opphav i dens Herre og hode, Jesus Kristus. Hans myndighet, betegnet i Det nye testamentet med ordet *exousia*, (makt, delegert myndighet, moralsk autoritet, innflytelse; betyr bokstavelig "fra ens vesen"), ble utøvd i hans undervisning (jf. Matt 5,2; Luk 5,3), hans undergjerninger (jf. Mark 1,30-34; lik 5,3), hans åndeutdrivelser (jf. Mark 1,27; Luk 4,35-36), hans tilgivelse av synder (jf. Mark 2,10; Luk 5,4) og hans ledelse av disiplene i frelsens saker (jf. Matt 16,24). Hele Jesu virke var kjennetegnet av myndighet (Mark 1,27; Luk 4,36) satt i tjeneste for mennesker. Jesus mottok "all myndighet i himmel og på jord" (Matt 28,18) fra sin far og delte denne myndigheten med apostlene (jf. Joh 20,22). Deres etterfølgere i tilsynstjenesten (*episkopé*) utøvde myndighet i evangeliets forkynnelse, feiringen av sakramentene – spesielt i nattverden – og i den pastorale veiledningen av de troende.⁴⁷

49. Autoritetens spesielle karakter i Kirken kan bare forstås og utøves riktig i lys av Kirkens overhode som ble korsfestet, som "uttømte seg selv" og "godtok lydighet endog døden, ja døden på korset" (Fil 2,7-8). Denne myndigheten må forstås i sammenheng med Jesu eskatologiske løfte om å veilede Kirken til fullendelse i det himmelske rike. Derfor er Kirkens myndighet annerledes enn verdens. Da disiplene forsøkte å utøve makt over hverandre, irettesatte Jesus dem og sa at han ikke var kommet for å bli tjent, men for å tjene og gi sitt liv for andre (jf. Mark 10,41-45. Luk 22,25). Autoritet i kirken må forstås som ydmyk tjeneste som nærer og oppbygger Kirkens *koinonia* i tro, liv og vitnesbyrd. Den har sitt forbilde i Jesu handling da han vasket disiplenes føtter (jf. Joh 13,1-17). Den er tjeneste (*diakonia*) i

kjærlighet, uten noen hersking og tvang.

50. Således må autoritet i Kirken, i dens ulike former på forskjellige nivåer, adskilles fra ren maktbruk. Den kommer fra Gud Far gjennom Sønnen i Den hellige ånds kraft, og gjenspeiler som sådan Guds hellighet. Kirkelig myndighets kilder som anerkjennes i forskjellig grad av kirkene, så som Skriften, tradisjonen, gudstjenesten og synoder og råd, gjenspeiler også Den treenige Guds hellighet. Slik autoritet gjenkjennes der sannheten som leder til hellighet, kommer til uttrykk, og Guds hellighet lyder "fra småbarns og spedbarns munn" (Sal 8,2 jf. Matt 21, 16). Hellighet betyr mer ekthet i forholdet til Gud, andre mennesker og hele skaperverket. Gjennom historien har Kirken anerkjent en viss myndighet i helgnes liv, i klostervesenets vitnesbyrd, og på de forskjellige måtene hvor grupper av troende har levd evangeliets sannhet ut, og brakt det til uttrykk. Tilsvarende kan en viss autoritet anerkjennes i de økumeniske dialogene og fellesuttalelsene de har produsert, når de gjenspeiler en felles søken etter, og funn av, sannheten i kjærlighet (Ef 4,15), ansporer troende sterkt til å søke Herrens vilje for kirkelig fellesskap, og innbyr til stadig *metanoia* [omvendelse] og hellighet i livet.

51. Den myndigheten som Jesus Kristus, Kirkens ene hode, deler med dem som har lederskapstjenester, er verken helt personlig eller helt delegert til fellesskapet. Den er Den hellige ånds gave, gitt med henblikk på Kirkens tjeneste (*diakonia*) i kjærlighet. Utøvelsen av denne myndigheten omfatter deltakelse av hele fellesskapet. Og fellesskaps oppfatning av troen (*sensus fidei*) bidrar til den helhetlige forståelsen av Guds ord. Fellesskapets mottakelse av veiledningen og undervisningen fra ordinerte tjeneres side bærer vitnesbyrd om lederskapets autenticitet. En relasjon av gjensidig kjærlighet og samtale forener dem som utøver myndighet og dem som er underlagt denne myndigheten. Oppfordring til lydighet kan inngå i utøvelsen av myndighet – med den korsfestede og oppstandne Herres *exousia* – som et middel til å veilede det kristne fellesskap i tro, tilbedelse og tjeneste. Men en slik oppfordring er ment å tas i mot med frivillig

samarbeid og tilslutning, siden formålet er å støtte de troende i deres vekst mot full modenhet i Kristus.⁴⁸

Med henblikk på å klargjøre Guds vilje for fellesskapet, er det et samvirke i Kirken mellom "sansen" for evangeliets virkelige betydning som hele Guds folk deler, forståelsen hos dem som på en spesiell måte er viet til bibelske og teologiske studier, og veiledningen fra dem som er spesielt vigslet til tilsynstjenesten. Beslutningstaking i Kirken søker og etterspør enighet blant alle, og er avhengig av Den hellige ånds veiledning som oppfattes ved oppmerksom lytting til Guds ord og til hverandre. Ved aktiv lytting over tid løser Ånden mulige dilemmaer som beslutningsprosessene står overfor. Den økumeniske bevegelse har gjort det mulig med grundig undervisning fra enkelte kristne ledere å ha en virkning som går lenger enn til deres egne fellesskaps grenser, også i vår nåværende situasjon med splittede kirker.

En kan her for eksempel tenke på erkebiskop Desmond Tutus lederskap når han uttaler at "apartheid var for sterk til å bli overvunnet av en splittet kirke",⁴⁹ initiativene fra den økumeniske patriarken, Bartholomeus I, overfor kristne ledere med hensyn til vern om skaperverket, innsatsen fra pave Johannes Paul II og pave Benedict XVI med å invitere kristne og ledere av andre trosretninger for sammen å be om og fremme fred, samt innflytelsen fra broder Roger Schutz ved å inspirere talløse kristne troende, spesielt unge, til å slutte seg sammen i felles tilbedelse av Den treenige Gud.

Autoritet i Kirken og dens utøvelse

Betydningsfulle skritt med tilnærming vedrørende autoritet og dens utøvelse i Kirken har vært registrert i forskjellige bilaterale samtaler.⁵⁰ Forskjeller finnes fremdeles kirkene i mellom når det gjelder hvilken vekt de forskjellige kildene til autoritet skal tillegges, hvor langt og på hvilke måter Kirken har redskaper for å komme frem til normative uttrykk for sin tro, og når det gjelder ordinerte tjenestepersoners rolle i å gi autoritativ fortolkning av åpenbaringen. Men alle

kirkene deler den presserende oppgaven som ligger i at evangeliet blir forkynt, fortolket og levd ut i verden – ydmykt, men med overbevisende myndighet. Kan ikke det å søke økumenisk tilnærming om den måten autoritet er anerkjent og blir utøvd på, spille en kreativ rolle i kirkenes misjonsengasjement?

Tilsynstjenesten (Episkopé)

52. "Som Kristi legeme og det eskatologiske gudsfolk er Kirken bygget opp av Den hellige ånd gjennom en mangfoldighet av gaver eller tjenester. Blant disse gavene er en tilsynstjeneste (*episkopé*) nødvendig for å uttrykke og bevare legemets enhet og oppdrag."⁵¹ Den trofaste utøvelsen av tjenesten med *episkopé* under evangeliet, ivaretatt av personer som er valgt og innsatt for slik tjeneste, er av fundamental betydning for Kirkens liv og misjon. Den spesifikke utviklingen av strukturer for *episkopé* har variert etter tid og sted. Men alle kirkelige fellesskap, enten de har en episkopal ordning eller ikke, har sett betydningen av en tilsynstjeneste. I alle tilfeller er *episkopé* en tjeneste for opprettholdelsen av kontinuitet i apostolisk tro, og liv i enhet. I tillegg til forkynnelsen av ordet og feiringen av sakramentene er det et hovedmål for denne tjenesten å trofast ivareta og overlevere åpenbart sannhet, bevare lokale menigheter i kommunionsfellesskapet, oppmuntre til gjensidig støtte og gi ledelse i det å vitne om evangeliet. Slik ledelse innbefatter tilsyn med de forskjellige kristne hjelpeorganisasjonene som er viet til forbedring av menneskers liv, og avhjelping av lidelse. Dette er ulike sider ved Kirkens tjeneste (*diakonia*) for verden, noe vi vil komme tilbake til i neste kapittel. Alle disse funksjonene, sammenfattet i begrepet *episkopé* eller tilsyn, utøves av personer med relasjon til de troende i deres fellesskap, så vel som til dem som utøver en slik tjeneste i andre lokale fellesskap. Dette er hva det vil si å hevde at tilsynstjenesten, på linje med all tjeneste i Kirken, må utøves på personlig, kollegial og fellesskapsmessig (*communal*) måte.⁵² Disse måtene å praktisere tjenesten på, er beskrevet konsist i *Dåp, nattverd og embete* på denne måten: "Den må være *personlig* fordi Kristi nærvær blant sitt folk

kan mest virkningsfullt vises til av personer som er ordinert til å forkynde evangeliet, og kalle fellesskapet til å tjene Herren med enhet i liv og vitnesbyrd. Tjenesten må også være *kollegial*, for det er behov for et kollegium av ordinerte tjenestepersoner som har del i den felles oppgaven det er å representere fellesskapets anliggender. Endelig må den nære relasjonen mellom den ordinerte tjenesten og fellesskapet finne uttrykk i en fellesskapsmessig [*communal*] dimensjon, hvor utøvelsen av den ordinerte tjenesten er rotfestet i fellesskapets liv, og forutsetter fellesskapets aktive deltakelse i oppdagelsen av Guds vilje og Den hellige ånds ledelse."⁵³

53. Én slik utøvelse av tilsyn gjenspeiler den egenskapen ved Kirken som kan kalles "synodalitet" eller "konsiliaritet". Ordet *synode* kommer av de greske termene *syn* (med) og *odos* (vei) og indikerer "vandring sammen". Både synodalitet og konsiliaritet betyr at "hvert medlem av Kristi kropp, i kraft av dåpen, har sin plass og spesielle oppgave" i Kirkens kommunion.⁵⁴ Ved Den hellige ånds ledelse er Kirken synodal/konsiliær på alle nivåer av sitt liv: lokalt, regionalt og globalt. Synodalitetens eller konsiliaritetens egenart gjenspeiler det mysterium som Guds trinitariske liv er. Og Kirkens strukturer uttrykker denne egenarten for å aktualisere fellesskapets liv som kommunion. I det lokale nattverdfellesskapet oppleves denne egenskapen i en dyp enhet av kjærlighet og sannhet mellom medlemmene og deres forretende tjenesteperson. I kritiske situasjoner har synoder kommet sammen for å klargjøre den apostoliske tro i møte med læremessige eller moralske farer eller vranglære, i tillit til Den hellige ånds veiledning som Jesus lovt å sende etter at han vendte tilbake til Far (cf. Joh 16,7;12-14). Økumeniske synoder i Kirkens første århundrer verdsatte deltakelsen av ledere fra hele Kirken. Deres beslutninger ble mottatt av alle som en anerkjennelse av den viktige tjenesten de utførte ved å fostre og opprettholde kommunionen i Kirken som helhet.⁵⁵ Kirkene har forskjellige syn og praksis vedrørende lekfolks deltakelse og rolle i synoder.

Økumeniske konsilers autoritet

Selv om de fleste kirkene godtar læreformuleringene fra de tidlige økumeniske konsilene som uttrykk for nytestamentlig lære, hevder noen at alle etter-kanoniske lærebeslutninger er åpne for revisjon, mens andre anser noen læredefinisijoner som normative og dermed uforanderlige uttrykk for troen. Har økumeniske læresamtaler nå gjort det mulig med en felles vurdering av de tidlige økumeniske konsilenes læremessige normativitet?

54. Der Kirken skal komme sammen for å rådslå og ta viktige beslutninger, er det behov for noen som kan sammenkalle og lede forsamlingen med henblikk på god orden, og for å tilrettelegge prosessene med å fremme, klargjøre og gi uttrykk for konsensus. De som leder, må alltid stå til tjeneste for forsamlingen de befinner seg i og leder, til Guds kirkes oppbyggelse i kjærlighet og sannhet. Det er ledernes plikt å respektere lokal-kirkenes integritet, gi stemme til de stemmeløse og besørge enhet i mangfoldet.

55. Begrepet *primat* referer til den skikk og bruk som ble anerkjent allerede av de første økumeniske konsilene som gammel praksis, ved hvilken biskopene i Alexandria, Roma og Antiokia, og senere i Jerusalem og Konstantinopel, utøvde en personlig tilsynstjeneste over områder som var mye større enn deres egne kirkelige provinser. Slik primatalt tilsyn ble ikke ansett for å være i konflikt med synodaliteten/konsiliariteten, siden den først og fremst uttrykker den kollegiale tjenesten for enheten. Historisk har former for primat eksistert på forskjellige nivåer.

I følge kanon 34 av *Canones apostolici*, som viser Kirkens selvforståelse i de tidlige århundrene, og som fremdeles holdes i ære av mange, men ikke alle, kristne i dag, traff den fremste biskopen i hvert land beslutninger bare etter overens-komst med de andre biskopene, og de sistnevnte tok ingen viktige beslutninger uten den fremstes samtykke.⁵⁶ Selv i de tidlige århundrene ble forskjellige primatiale tjenestepersoner i blant plaget av konkurranse mellom kirkeledere. Biskopen av Rom gjorde mer og mer krav på å ha primat i jurisdiksjon og læremyndighet over hele

Guds folk. Dette gjorde han på grunnlag av hans lokale kirkes forbindelse med apostlene Peter og Paulus. Mens dette i prinsippet var akseptert av mange kirker i de tidlige århundrene, var selve rollen – og måten den ble utøvd på – gjenstand for betydelig kontrovers. I vår tid har den økumeniske bevegelse bidratt til å skape et mer forsonlig klima hvor en tjeneste for enheten i hele Kirken har vært diskutert.

56. Med delvis bakgrunn i de fremskrittene som har vært registrert i bilaterale og multilaterale dialoger, reiste den Femte Verdenskonferansen av Faith and Order spørsmålet om "en universell tjeneste for kristen enhet".⁵⁷ I sin encyklika *Ut unum sint* siterer Pave Johannes Paul II denne teksten når han inviterer kirkeledere og teologer til å "tre inn i tålmodig og broderlig samtale" med ham om denne enhetens tjeneste.⁵⁸ I den påfølgende diskusjonen har noen kirker, på tross av områder med fortsatt uenighet, uttrykt sin åpenhet for å vurdere hvordan en slik tjeneste kunne fostre enhet mellom lokale kirker over hele verden, og fremme, ikke forhindre, særtrekk i deres vitnesbyrd. Tatt i betraktning hvor sensitiv denne saken er, er det viktig å skille mellom det vesentlige ved en primattjeneste på den ene siden og, på den andre siden, spesielle måter som den har vært utført på, eller blir utført på nå. Alle vil være enige om at en slik tjeneste uansett vil måtte utøves på fellesskapsmessige [*communal*] og kollegiale måter.

57. Mye arbeid gjenstår for å komme frem til en konvergens om dette temaet. På det nåværende tidspunktet er ikke de kristne enige om at en universell primattjeneste er nødvendig eller endog ønskelig, selv om flere bilaterale samtaler har erkjent verdien av en tjeneste for enheten i hele det kristne fellesskap, og til og med at en slik tjeneste kan sees på som en del av Kristi vilje for sin Kirke.⁵⁹ Mangelen på enighet her gjelder ikke bare mellom visse kirkefamilier, men også innenfor noen kirker. Det har vært betydelig økumenisk diskusjon om det nytestamentlige materialgrunnlaget for en tjeneste for den videre Kirkes enhet, slik som tjenestene til Peter og Paulus. Det forblir uenighet om betydningen av deres tjenester, og hva de

kan bety for Guds mulige intensjon med en eller annen form for tjeneste for enheten og misjonen i Kirken som helhet.

En universell tjeneste for enhet

Dersom de nåværende splittelsene overvinnes etter Kristi vilje, hvordan kan en tjeneste som fostrer og fremmer Kirkens enhet på et universelt nivå, oppfattes og utøves?

Kapittel 4 Kirken: I og for verden

A. Guds plan for skapningen: Riket

58. Bakgrunnen for Jesu misjon er uttrykt med følgende få ord: "Gud har elsket verden så høyt at han ga sin enbårne Sønn" (Joh 3,16). Guds holdning til verden er først og fremst kjærlighet – til hvert barn, hver kvinne og hver mann som noen gang har vært en del av den menneskelige historie, ja for hele skapningen. Guds rike, som Jesus forkynte ved å åpenbare Guds ord i lignelser, og som han innviet ved sine mektige gjerninger, spesielt ved påskemysteriet med sin død og oppstandelse, er det endelige mål for hele universet. Kirken var ikke planlagt av Gud for dens egen del, men for å tjene den guddommelige planen som er verdens forvandling. Tjeneste (*diakonia*) hører således med til selve Kirkens væren. Studiedokumentet *Church and World* beskriver denne tjenesten på følgende måte: "Som Kristi kropp har Kirken del i det guddommelige mysterium. Som mysterium åpenbarer Kirken Kristus for verden ved å forkynne evangeliet, feire sakramentene (som selv kalles 'mysterier'), og ved å la livets fornyelse ved Kristus tre frem, og på den måten foregripe det Riket som allerede er til stede i ham."⁶⁰

59. Kirkens misjon i verden er å forkynne det gode budskap om frelse i Jesus Kristus til alle mennesker i ord og handling (jf. Mark 16,15). Av denne grunn er evangelisering en av Kirkens fremste oppgaver i lydighet mot Jesu befaling (jf. Matt 28,18-20). Kirken er kalt av Kristus i Den hellige ånd til å bære vitnesbyrd om Fars forsoning, helbredelse og forvandling av skapningen. Det å fremme rettferdighet og fred er derfor en grunnleggende del av evangeliseringen.

60. Kristne er i dag blitt mer klar over det brede spekteret av religioner som er forskjellige fra deres egen, og de positive sannhetene og verdiene som disse inneholder.⁶¹ Dette får kristne til å bli minnet om de evangelieavsnittene hvor Jesus selv taler positivt om dem som var "fremmede" eller "andre" i forhold til hans tilhørere (jf. Matt 8,11-12, Luk 7,9; 13,28-30). Kristne anerkjenner religionsfrihet som en av de grunnleggende sidene ved menneskeverdet. Og i den kjærlighet [charity] som Kristus selv kaller til, søker de å respektere dette menneskeverdet og føre samtale med personer av andre religioner. Dette gjør de ikke bare for å dele den kristne tros rikdom med dem, men også for å verdsette alle de elementene av sannhet og godhet som er til stede i disse religionene. Da evangeliet i tidligere tider ble forkynt til dem som enda ikke hadde hørt det, ble det ikke alltid vist en passende respekt overfor deres religioner. Evangelisering må alltid være preget av respekt for dem som har annen tro. Å dele det glade budskap om sannheten som er åpenbart i Det nye testamentet, og som inviterer andre til livets fylde i Kristus, er et uttrykk for respektfull kjærlighet.⁶² I vår samtidskontekst, med økt erkjennelse av religiøs pluralisme, har frelsesmuligheten for dem som ikke direkte tror på Kristus, og forholdet mellom interreligiøs dialog og forkynnelse av at Jesus er Herre, blitt temaer for refleksjon og diskusjon blant kristne.

Økumenisk respons på religiøs pluralisme.

Alvorlige uenigheter gjør seg stadig gjeldende, både innenfor og mellom noen kirker når det gjelder disse sakene. Det nye testamente lærer at Gud vil at alle

mennesker skal bli frelst (jf 1 Tim 2,4), samtidig som det lærer at Jesus er den eneste frelser for verden (jf 1 Tim 2,5 og Apg 4,12). Hvilke konklusjoner kan vi trekke av disse bibelske lærepunktene som gjelder frelsens mulighet for dem som ikke tror på Kristus? Noen mener at, på måter som er kjente for Gud, er frelse i Kristus ved Den hellige ånds kraft mulig for dem som ikke direkte deler den kristne tro. Andre, derimot, kan ikke se hvordan et slikt syn stemmer tilstrekkelig med bibelske avsnitt om troens og dåpens nødvendighet for frelse. Forskjeller på dette området har innvirkning på hvordan en oppfatter Kirkens misjon og omsetter den i praksis. I dagens kontekst, med større erkjennelse av forskjellige religioners livskraft i verden, spør vi hvordan kirkene kan oppnå større konvergens i disse sakene og samarbeide mer effektivt med å vitne om evangeliet i ord og handling.

B. Evangeliets moralske utfordring

61. Kristne er kalt til å angre sine synder, tilgi andre og føre et oppofrende liv i tjeneste. Disippelskap krever moralsk forpliktelse. Men, som Paulus så tydelig lærer, er mennesker rettferdiggjort av nåde ved tro, ikke ved lovgjerner (jf. Rom 3,21-26, Gal. 2,19-21). Slik lever det kristne fellesskapet innenfor sfæren av guddommelig tilgivelse og nåde, noe som fremkaller og former de troendes moralske liv. Det er av stor betydning for gjenreisningen av kirkelig enhet at de to fellesskapene hvis adskillelse markerte begynnelsen på den protestantiske reformasjonen, har oppnådd konsensus om de sentrale aspektene ved læren om rettferdiggjørelse ved tro, som var et sentralt stridstema da splittelsen kom.⁶³ Det er på grunnlag av troen og nåden at moralsk engasjement og felles handling er mulig og må vurderes som en umistelig del av Kirkens liv og vesen.

62. De kristnes etikk som disipler er rotfestet i Gud som skaper og åpenbarer, og tar form etter som fellesskapet søker å forstå Guds vilje i relasjon til de forskjellige gitte forhold, bestemt av tid og sted. Kirken står ikke

isolert fra menneskehetens moralske kamper som helhet. Sammen med personer tilsluttet andre religioner, så vel som med alle mennesker av god vilje, må kristne ikke bare fremme de individuelle moralske verdiene som er viktige for en sann realisering av det enkelte mennesket, men må også fremme de sosiale verdiene som rettferdighet, fred og vern av miljøet, siden evangeliets budskap omfatter både de individuelle verdiene og de verdiene som er felles i menneskelivet. *Koinonia* inkluderer derfor ikke bare bekjennelsen av den ene tro og feiringen av felles gudstjeneste, men også felles moralske verdier, basert på evangeliets inspirasjon og innsikt. På tross av deres nåværende splittelse er kirkene kommet så langt i fellesskap med hverandre at de er klar over at det den ene gjør, har virkning på andre, og er – som en konsekvens av dette – i stadig større grad bevisste på nødvendigheten av å vise gjensidig ansvarlighet med hensyn til etisk refleksjon og beslutninger. Når kirker engasjerer seg med både å stille hverandre spørsmål og bekrefte hverandre, gir de også uttrykk for hva de har felles i Kristus.

63. Mens spenninger omkring moralske spørsmål alltid har opptatt Kirken, har filosofiske, sosiale og kulturelle utviklings-trekk i dagens verden ledet til ny gjennomtenkning av mange moralske normer. Dette har igjen skapt nye konflikter om moralske prinsipper og etiske spørsmål med innvirkning på kirkenes enhet. På samme tid er moralske spørsmål knyttet opp mot kristen antropologi, og evangeliet er gitt forrang i vurderingen av ny utvikling i moralsk tenkning. Noen ganger finner enkeltkristne og kirker ut at de er splittet over motsatte vurderinger av hvilke prinsipper for personlig og kollektiv moral som svarer til Jesu Kristi evangelium. Videre mener noen at moralske spørsmål ikke har "kirkesplittende" karakter, mens andre er fast bestemte på at de har det.

Moralske spørsmål og Kirkens enhet
*Økumeniske samtaler på multilateralt og bilateralt nivå har begynt å skissere noen parametre for betydningen av moralsk lære og praksis for kristen enhet.*⁶⁴ *Der-som aktuelle og fremtidige læresamtaler*

skal være til støtte for både Kirkens misjon og dens enhet, er det viktig at de forholder seg eksplisitt til utfordringen om gjensidig tilnærming som samtidens moralske spørsmål representerer. Vi inviterer kirkene til å undersøke disse spørsmålene i en atmosfære av gjensidig oppmerksomhet og støtte. Hvordan kan kirkene, ledet av Ånden, klargjøre sammen hva det betyr i dag å forstå og leve i troskap mot Jesu lære og holdning? Hvordan kan kirkene, når de engasjerer seg i en slik klargjøringsoppgave, frem-skaffe egnede diskursmodeller og klok veiledning til samfunnene de er kalt til å tjene i?

C. Kirken i samfunnet

64. Den verden som "Gud elsket så høyt", bærer sårene fra problemer og ulykker som roper etter kristnes medlidende deltakelse. Kilden til deres sterke engasjement for verdens forvandling ligger i deres kommunion med Gud i Jesus Kristus. De tror at Gud som er fullkommen kjærlighet, barmhjertighet og rettferdighet, kan virke gjennom dem i Den hellige ånds kraft. De lever som disipler av den Ene som hadde omsorg for de blinde, lamme og spedalske, som tok imot de fattige og utstøtte, og utfordret myndigheter som manglet syn for menneskeverd og Guds vilje. Kirken må hjelpe dem som ikke har makt i samfunnet til å bli hørt. I enkelte tilfeller må de være stemme for de stemmeløse. Nettopp på grunn av deres tro kan ikke kristne fellesskap forholde seg passive i møte med naturkatastrofer som berører medmennesker, eller helsemessige trusler som hiv/aids pandemien. Troen driver dem til å arbeide for en rettferdig sosial orden, der jordens goder kan deles likt, de fattiges lidelse lettes og den absolutte nød en dag kan bli utryddet. De veldige økonomiske skjevheter som plager den menneskelige familie, slik som ulikhetene i vår tid mellom "det globale nord" og "det globale sør", må være en vedvarende bekymring for alle kirker. Inspirert av Fredsfyrsten driver kristne påvirkningsarbeid for fred. Spesielt søker de å overvinne årsakene til krig, hvor det i særlig grad handler om økonomisk urett-

ferdighet, rasisme, etnisk og religiøs hat, overdreven nasjonalisme, undertrykkelse og bruk av vold for å overvinne forskjeller. Jesus sa at han var kommet for at menneskene skulle ha liv i overflod (jf. Joh 10,10), og hans følgesvenner erkjenner sitt ansvar for å forsvare menneskelig liv og verdighet. Her dreier det seg like mye om forpliktelser for kirkene som for individuelle troende. Enhver kontekst bærer i seg holdepunkter for å klargjøre hva som er en passende kristen respons i en gitt situasjon. Selv kristne fellesskap som i dag er splittet, kan utføre slik klargjøring sammen, og de gjør dette i praksis. De har samarbeidet for å bringe lindring til lidende mennesker og for å bidra til å skape et samfunn som fostrer menneskeverd.⁶⁵ Kristne søker å fremme Guds rikes verdier ved å samarbeide med mennesker som tilhører andre religioner, og med mennesker uten noen religiøs tro.

65. Mange historiske, kulturelle og demografiske faktorer gir beingelser for relasjonene mellom kirke og stat, og mellom kirke og samfunn. Ulike modeller for disse relasjonene kan, ut fra kontekstuelle betingelser, være legitime uttrykk for Kirkens katolisitet [allmennhet]. Det er helt passende for troende å spille en positiv rolle i samfunnslivet. Til tider har imidlertid kristne gått sammen med verdslige myndigheter på måter som har godkjent og endog tatt del i syndige og urettmessige aktiviteter. Jesu tydelige kall til disiplene om å være "jordens salt" og "verdens lys" (jf. Matt 5,13-16) har ledet kristne til å ta initiativ overfor politiske og økonomiske myndigheter for å fremme Guds rikes verdier og stå i mot politiske programmer og tiltak som strider mot disse verdiene. Dette innebærer gjennomføring av kritiske analyser, synliggjøring av urettferdige strukturer og arbeid for omforming av disse. Det innebærer også støtte til tiltak fra sivile myndigheters side som fremmer rettferdighet, fred, naturvern og omsorg for de fattige og undertrykte. På denne måten står kristne i tradisjonen fra profetene som forkynte Guds dom over all urett. Dette gjør at de lett utsettes for forfølgelse og lidelse. Kristi tjenerrolle førte til at han ga sitt liv på korset, og han forberedte sine følgesvenner på at de kunne forvente en tilsvarende skjebne. Kirkens vitnesbyrd

(*martyria*) medfører korsets vei, selv med martyriet som utgang, både for enkeltmennesker og fellesskapet (jf. Matt 10,16-33).

66. Kirken omfatter alle sosio-økonomiske klasser. Både rike og fattige har behov for den frelsen bare Gud kan gi. Etter Jesu eksempel er Kirken kalt og utrustet på en særskilt måte til å dele skjebne med dem som lider, og sørge for de trengende og marginaliserte. Kirken forkynner evangeliets ord om håp og trøst, og tar del virksomhet med medlidenhet og barmhjertighet (jf. Luk 4,18-19). Den er utsendt for å helbrede og forsonne brutte menneskelige relasjoner, og å tjene Gud i forsoningens tjeneste blant dem som er splittet av hat og fremmedgjøring (jf. 2 Kor 5,18-21). Sammen med alle mennesker av god vilje søker Kirken å verne om skapningen som sukker etter å få del i Guds barns frihet (jf. Rom 8,20-22) ved å stå imot misbruket og ødeleggelsen av jorden, og delta i Guds helbredelse av de brutte relasjonene mellom skaperverket og mennesket.

Konklusjon

67. Kristi legemes enhet består av *koinonia*, eller kommunion, som Gud i sin nåde skjenker mennesker. Det er enighet om at *koinonia*, som er kommunion med Den hellige treenighet, fremtrer på tre sammenvevde måter: enhet i tro, enhet i sakramentalt liv og enhet i tjeneste. (I alle tjenestens former inkluderer den vigslet tjeneste og misjon). Liturgien, spesielt feiringen av nattverden, er et dynamisk uttrykk for *koinonia* i samtiden. I liturgien opplever Guds folk kommunion med Gud og fellesskap med kristne til alle tider og på alle steder. De samles med den som forretter, de forkynner det gode budskap, de bekjenner sin tro, ber, underviser og lærer. De bærer frem lovprisning og takksigelse, de mottar Herrens kropp og blod og er sendt ut i misjon.⁶⁶ Den hellige Johannes Chrysostomos talte om to altere: det ene i Kirken og det andre blant de fattige, lidende og de i nød.⁶⁷ Styrket og næret av liturgien må Kirken videreføre Kristi livgivende misjon i profetisk og medlidende tjeneste for verden, og i kamp mot alle former for urett og undertrykkelse, mistillit og konflikt skapt av mennesker.

68. En av velsignelsene fra den økumeniske bevegelse har vært oppdagelsen av de mange sidene ved disippelskapet som kirkene deler, selv om de enda ikke lever i full kommunion. Våre brist og vår splittelse motsier Kristi vilje for hans disiplers enhet og legger hindringer for Kirkens misjon. Av denne grunn er gjenopprettelsen av de kristnes enhet under Den hellige ånds ledelse en så presserende oppgave. Det å vokse i kommunion skjer innenfor det videre fellesskap av troende som strekker seg tilbake i fortiden og fremover i fremtiden for å innbefatte hele kommunionen av de hellige. Kirkens endelige mål er å bli innlemmet i

Farens, Sønnens og Den hellige ånds *koinonia*/kommunion, for å bli en del av den nye skapning, og lovprise og jubel i Gud til evig tid (jf. Åp 21,1-4, 22,1-5).

69. "Gud sendte ikke sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden kan bli frelst ved ham" (Joh 3,17). Det nye testamentet avslutter med visjonen om en ny himmel og en ny jord, forvandlet av Guds nåde (jf. Åp. 21:1-22,5). Det nye kosmos er lovt ved historiens mål, men er til stede på en foregripende måte allerede nå, når Kirken, holdt oppe i tro og håp i sin pilegrimsreise gjennom tiden, roper ut i kjærlighet og tilbedelse: "Kom, Herre Jesus" (Åp. 22,20). Kristus elsker Kirken slik brudgommen elsker bruden (jf. Ef 5,25) og – inntil lammets bryllupsfest i himlenes rike (jf. Åp 19,7) – deler sitt misjonsoppdrag med henne om å bringe lys og helbredelse til mennesker inntil han kommer igjen i herlighet.

Historical note

The Process leading to “The Church: Towards a Common Vision”

The World Council of Churches describes itself as “a fellowship of churches which confess the Lord Jesus Christ as God and Savior according to the scriptures and therefore seek to fulfill together their common calling to the glory of the one God, Father, Son and Holy Spirit”.⁶⁸ This “common calling” impels the churches to seek together convergence and greater consensus on the ecclesiological issues that yet divide them: What is the Church? What is the Church’s role in God’s cosmic design of recapitulation of all things in Jesus Christ?

During the past centuries, the way Christian churches have answered these questions has been marked by the fact that they live and do theology in an abnormal situation of ecclesial division. Therefore it is not surprising that a strong emphasis on ecclesiology – the theological question about the Church – accompanies the history of the modern ecumenical movement.

Thus, the 1927 World Conference on Faith and Order focused on seven theological subjects.⁶⁹ One of them was dedicated to the nature of the Church; a second dealt with the relation between the one Church we confess and the divided churches we experience in history. Based on the churches’ responses to the findings of that meeting,⁷⁰ the organizers of the 1937 Second World Conference on Faith and Order proposed that the overarching theme for the next World Conference should be “The Church in the Purpose of God”.⁷¹ While the Second World Conference did not abide specifically with this theme,

two of its five sections addressed core ecclesiological issues: “The Church of Christ and the Word of God” and “The Communion of Saints”.⁷² The 1937 World Conference concluded with the conviction that questions about the nature of the Church were at the root of most of the remaining dividing issues.⁷³

In 1948 the recognition of oneness in Christ gave rise to a fellowship of still divided communions, made manifest in the establishment of the World Council of Churches. The report of that first WCC Assembly stated clearly that despite their oneness in Christ, the churches were fundamentally divided into two mutually inconsistent understandings of the Church, shaped by a more “active” or a more “passive” understanding of role of the Church in God’s salvation of the world.⁷⁴ It was in this new, complex ecumenical context – in which convergence on a lived Christology was helping the churches to recognize in each other vestiges of the one Church while remaining ecclesially and ecclesologically divided – that the World Council of Churches’ Commission on Faith and Order held its 1952 Third World Conference.

Unsurprisingly once again, the first of the three theological reports prepared for the Third World Conference⁷⁵ was based on a comprehensive exercise of comparative ecumenical ecclesiology. The fruits of this exercise were gathered in the book *The Nature of the Church*,⁷⁶ and this, in turn, issued in the third chapter of the Conference’s final report entitled “Christ and His Church”.⁷⁷ This was precisely the theme of the study report⁷⁸ presented, eleven years later, to the Section I of the 1963 Fourth

World Conference on Faith and Order, called “The Church in the Purpose of God”.⁷⁸

The same emphasis on ecumenical ecclesiology has been demonstrated by the major statements about unity received by the assemblies of the WCC: the 1961 New Delhi statement on the unity of “all in each place”⁸⁰; the 1975 Nairobi statement on the one Church as a conciliar fellowship⁸¹; the 1991 Canberra statement on the unity of the Church as *koinonia*/communion⁸²; and the 2006 Porto Alegre statement “Called to be the One Church”.⁸³ All these have been cumulative steps towards convergence and greater consensus on ecclesiology.

Compelled by the ecumenical vision of “all in each place” brought by the Holy Spirit into full visible unity in the apostolic faith, sacramental life, ministry, and mission, the Commission on Faith and Order dedicated a significant amount of its work in the years following the 1961 New Delhi Assembly to a convergence text on *Baptism, Eucharist and Ministry*.⁸⁴

A significant moment in Faith and Order reflection on ecclesiology was the Fifth World Conference of 1993 at Santiago de Compostela, Spain. A number of factors shaped this World Conference with its theme “Towards *Koinonia* in Faith, Life and Witness.” The first factor was the interpretation of the churches’ responses to *Baptism, Eucharist and Ministry*, with its six published volumes of official responses⁸⁵. The careful analysis of the 186 responses to BEM concluded with a list of several major ecclesiological themes that were requested for further study: the role of the Church in God’s saving purpose; *koinonia*; the Church as a gift of the word of God (*creatura verbi*); the Church as mystery or sacrament of God’s love for the world; the Church as the pilgrim people of God; the Church as prophetic sign and servant of God’s coming kingdom.⁸⁶ The second factor shaping the 1993 Conference was the results of the Faith and Order study process “Towards the Common Expression of the Apostolic Faith Today”⁸⁷ which demonstrated an encouraging convergence about the entire doctrinal content of the Creed, including what

it professes regarding the Church. The third factor was the study process on “The Unity of the Church and the Renewal of Human Community”⁸⁸ which underlined the nature of the Church as sign and instrument of God’s saving design for the world. And fourth were the ecclesiological challenges raised by the conciliar process on Justice, Peace and the Integrity of Creation.⁸⁹ As well, there was new ecumenical momentum created by the growing prominence of communion ecclesiology in the bilateral dialogues. These movements in the 1980s converged in the decision, taken by the Faith and Order Plenary Commission in 1989, to launch a new study on what was then called “The Nature and Mission of the Church – Ecumenical Perspectives on Ecclesiology”.⁹⁰ The very theme of the Fifth World Conference – “Towards *Koinonia* in Faith, Life and Witness” – reflected all these study processes of the 1980s. *While The Church: Towards a Common Vision* takes its place within this long trajectory of Faith and Order reflection on the Church, fresh impetus was given to this work at the Fifth World Conference in 1993.

After several years of Faith and Order study and dialogue, an initial result of the Ecclesiology study was published in 1998 under the title *The Nature and Purpose of the Church*.⁹¹ Its status as a provisional text was expressed in the subtitle: A stage on the way to a common statement. It is a text of six chapters: “The Church of the Triune God”, “The Church in History”, “The Church as *Koinonia* (Communion)”, “Life in Communion”, “Service in and for the World”, and “Following our Calling: From Converging Understandings to Mutual Recognition”. Responses to this text were received from churches, ecumenical organizations, and regional councils of churches, academic institutions and individuals. Many appreciative comments were complemented by some points of constructive criticism. For example, it seemed that *Nature and Purpose* needed further integration: how could the theme of the Church as Communion be treated apart from the chapter on the Church of the Triune God? Furthermore, some issues were considered missing: for instance, there was no section on teaching authority and the topic of mission seemed

to receive little attention. As well, the World Conference at Santiago had called for a study on “the question of a universal ministry of Christian unity”⁹² which was not reflected in the text. Significantly, in his 1995 encyclical letter on commitment to ecumenism, *Ut Unum Sint*, inviting dialogue about the ministry of the Bishop of Rome, Pope John Paul II cited the Faith and Order recommendation from Santiago.⁹³

When sufficient time had been allowed for the responses to come in, the commission set out on revising its ecclesiology text, producing a new draft entitled *The Nature and Mission of the Church*,⁹⁴ which was presented to the 2006 WCC Assembly held in Porto Alegre, Brazil. Seeking to incorporate the suggestions from the various responses, it comprises four chapters: “The Church of the Triune God”, “The Church in History”, “The Life of Communion in and for the World”, and “In and For the World.” The first chapter integrated much of the biblical material on the nature of the Church as people of God, body of Christ and temple of the Holy Spirit, with biblical insights on the church as communion (*koinonia*) and on the mission of the Church as servant of the Kingdom and with the creedal affirmation of the Church as One, Holy, Catholic and Apostolic. The second chapter on history highlighted the problems that afflict the churches in their present division: how can diversity be harmonized with unity and what makes for legitimate diversity? How do the churches understand the local church and how is it related to all other churches? What are the historic and ongoing issues that divide Christians? The third chapter highlights the elements necessary for communion between the churches, such as apostolic faith, baptism, eucharist, ministry, *episkopé*, councils and synods, with the themes of universal primacy and authority now included. A final chapter more briefly explored the Church’s service to the world in assisting those who suffer, defending the oppressed, witnessing to the moral message of the Gospel, working for justice, peace and the protection of the environment, and generally seeking to promote a human society more in keeping with the values of the Kingdom of God.

This revised text on ecclesiology was also subtitled “A Stage on the Way to a Common Statement”, and it too was sent to the churches for response. Over eighty responses were received, although only around thirty were specifically from the churches. Most of the responses from the churches, academic and ecumenical institutes, and significantly from missionary organizations, expressed satisfaction that the mission of the Church was given greater prominence, even having a place in the title. Other comments were concerned that the use of the two words – nature and mission – would obscure the fact that the Church is by its very nature missionary. To assist the Ecclesiology Working Group in assessing the responses to *The Nature and Mission of the Church*, Faith and Order staff prepared detailed summaries and initial analyses of every response.

Three particularly significant steps were taken in evaluating *The Nature and Mission of the Church*. First, the Plenary Commission of Faith and Order, with its 120 members representing the various churches, held its meeting in Crete in October 2009. This gathering brought together many who were participating in Faith and Order for the first time and the meeting was structured in such a way as to maximize the input of the commissioners to the three study projects of Faith and Order, especially the ecclesiology study. A number of plenary sessions assessed *The Nature and Mission of the Church*.⁹⁵ A major direction from the Plenary Commission was to shorten the text and to make it more contextual, more reflective of the lives of the churches throughout the world, and more accessible to a wider readership. Twelve working groups discussed *The Nature and Mission of the Church*, and produced detailed evaluations on the text.⁹⁶

Second, in June 2010 at Holy Etchmiadzin, Armenia, the Faith and Order Standing Commission decided that after a careful examination of the responses to *The Nature and Mission of the Church*, and the evaluations of the text from the meeting of the Plenary Commission in Crete the time was right to begin a final revision. A drafting committee

was appointed with theologians coming from the Anglican, Catholic, Lutheran, Methodist, Orthodox, and Reformed traditions; the two co-moderators came from the Methodist and Orthodox traditions respectively.

Third, the commission was aware of a significant lacuna in the responses process: there was as yet no substantial response from the Eastern and Oriental Orthodox churches. Accordingly, a major inter-Orthodox consultation was held Aghia Napa, Cyprus in the Holy Metropolitanate of Constantia, in the spring of 2011, which included 40 delegated theologians from ten Eastern Orthodox and three Oriental Orthodox churches. The consultation produced an extensive evaluation of *The Nature and Mission of the Church*. A major suggestion was to integrate more clearly the material on baptism, eucharist and ministry into the presentation of what is essential to the life of the Church. The consultation and its report became a significant component of the next meeting of the Ecclesiology Working Group, and hence played a unique role in the process that led to the new text.

Extensive analysis of the responses continued at the first meeting of the drafting committee in Geneva in late November, 2010. The process was given fresh impetus after the inter-Orthodox consultation in early March, 2011. A meeting of the Ecclesiology Working Group which took place in Columbus, Ohio, USA, later that month produced a new draft version of the text that was presented to the Standing Commission of Faith and Order in Gazzada, Italy, in July 2011. Many comments were received from the commissioners, mostly quite favorable, but suggesting that the text needed to emphasize more clearly ways in which progress had been made towards greater convergence, especially on the ministry, and in particular in bilateral agreed statements, such as the study text *One Baptism: Towards Mutual Recognition*.⁹⁷

This request was addressed by strengthening some of the formulations and supporting them with notes which substantiate the progress achieved towards convergence. Subsequently, another version was prepared by the

drafting committee at the Bossey Ecumenical Institute in Switzerland, in December 2011. The drafting committee was much aided by reflections coming from staff of the WCC’s Commission on World Mission and Evangelism. The resulting text was then submitted to four outside ecumenical experts for a fresh evaluation; their suggestions were evaluated and incorporated by the drafting committee and presented to the Ecclesiology Working Group in a meeting held in Freising, Germany, late March 2012. On the basis of the discussions and reactions to the text at the Freising meeting, the Ecclesiology Working Group arrived at a final draft to be presented to the Faith and Order Standing Commission.

In Penang, Malaysia, on 21 June 2012, the final text was presented to the Standing Commission which unanimously approved it as a convergence statement with the title *The Church: Towards a Common Vision*. Thus the present text is not a stage on the way to a further common statement; it is the common statement to which its previous versions – *The Nature and Purpose of the Church* and *The Nature and Mission of the Church* – were directed. The Church: Towards a Common Vision brings to completion a particular stage of Faith and Order reflection on the Church. The commission believes that its reflection has reached such a level of maturity that it can be identified as a convergence text, that is, a text of the same status and character as the 1982 *Baptism, Eucharist and Ministry*. As such, it is being sent to the churches as a common point of reference in order to test or discern their own ecclesiological convergences with one another, and so to serve their further pilgrimage towards the manifestation of that unity for which Christ prayed. The Central Committee of the World Council of Churches at its meeting in Crete, Greece, in early September, 2012, received *The Church: Towards a Common Vision*, and commended it to the member churches for study and formal response.

Noter

1. *Baptism, Eucharist & Ministry*, 1982-1990: Report on the Process and Responses. Faith and Order Paper No. 149. WCC: Geneva, 1990, 147-151.
2. L. N. Rivera-Pagán (ed.), *God in Your Grace: Official Report of the Ninth Assembly of the World Council of Churches*, Geneva, WCC, 2007, 448. *The Nature and Mission of the Church*.
3. For flere detaljer om denne prosessen, se "Historisk betraktning" på slutten av denne teksten.
4. M. Thurian (red.), *Churches Respond to BEM: Official Responses to the "Baptism, Eucharist and Ministry" Text*, Geneva, World Council of Churches, vols. I-VI, 1986-1988; *Baptism, Eucharist & Ministry 1982-1990: Report on the Process and Responses*, Geneva, WCC, 1990.
5. *Confessing the One Faith: An Ecumenical Explication of the Apostolic Faith as It Is Confessed in the Nicene-Constantinopolitan Creed (381)*, Geneva-Eugene, WCC-Wipf & Stock, 2010, §216.
6. "Mission and Evangelism: An Ecumenical Affirmation," avsn. 6, gjengitt i J. Matthey (red.), *You Are the Light of the World: Statements on Mission by the World Council of Churches*, Geneva, WCC, 2005, s. 8.
7. Se for eksempel, Augustin, *Ennarationes in Psalmos* 44, 24-25 i J.-P. Migne, *Patrologia Latina* 36, 509-510.
8. Slik solidaritet til gjensidig nytte er noe helt annet enn proselyttvirksomhet hvor andre kristne fellesskap blir betraktet som legitim mark for omvendelsesforkyn-nelse.
9. Jf. den anglikansk-lutherske rapporten "Growth in Communion" i J. Gros, FSC, T.F. Best and L.F. Fuchs, SA (red.) *Growth in Agreement III: International Dialogue Texts and Agreed Statements*, 1998-2005, Geneva-Grand Rapids, WCC- Eerdmans, 2007, 375-425 som viser til viktige regionale anglikansk-lutherske avtaler (Meissen, Reuilly, Waterloo, etc.).
10. Teksten ønsker derfor å bygge på uttalelsen om enhet som ble vedtatt av Kirkenes verdensråds generalforsamling i Porto Alegre (2006) med tittelen "Called to Be the One Church," og med undertittelen "An Invitation to the Churches to Renew their Commitment to the Search for Unity and to Deepen Their Dialogue" i *Growth in Agreement III*, s. 606-610.
11. Som den fjerde verdenskonferansen i Faith and Order formulerte det i sin rapport "Scripture, Tradition and Traditions": "Med tradisjonen [bestemt form] menes selve evangeliet, overlevert fra generasjon til generasjon i og av Kirken. Det er Kristus selv, til stede i Kirkens liv. Med tradisjon [ubestemt form] menes overleveringsprosessen. Tradisjoner [ubestemt flertall] viser til mangfoldet av former og uttrykk, og også til konfesjonelle tradisjoner..." P. C. Roger and L. Vischer (red.), *The Fourth World Conference on Faith and Order: Montreal 1963*, London, SCM Press, 1964, 50. Se også *A Treasure in Earthen Vessels: An Instrument for an Ecumenical Reflection on Hermeneutics*, Geneva, WCC, 1998, avsn. 14-37, s. 14-26.
12. Dette temaet vil bli behandlet nedenfor i avsn. 28-30.
13. Se avsnittet "The Church as 'Creature of the Gospel'" i den luthersk – romersk katolske dialograpporten "Church and Justification," gjengitt i J. Gros, FSC, H. Meyer og W.G. Rusch, red., *Growth in Agreement II: Reports and Agreed Statements of Ecumenical Conversations on a World Level*, Geneva- Grand Rapids, WCC-Eerdmans, 2000, 495-498. Her vises det til Luthers bruk av dette uttrykket i WA 2, 430. Noen bilaterale samtaler har benyttet den latinske formulering *creatura verbi* for å uttrykke den samme tanken. Se også avsnittet "Two Conceptions of the Church" (avsn. 94-113), i den reformerte – romersk katolske dialograpporten "Toward a Common Understanding of the Church," i 6-7: "Ecclesia enim creatura est evangelii." i *Growth in Agreement II*, s. 801-805. Her beskrives Kirken som "creatura verbi" og "sacrament of grace" i den reformert – romersk-katolske læresamtalen "Towards a Common Understanding of the Church" i *Growth in Agreement II* s. 801-805. Se også uttalelsen "Called to Be the One Church", avsnitt 10 i *Growth in Agreement III*, 608.
14. Jf. Faith and Order-rapporten *Church and World: The Unity of the Church and the Renewal of Human Community*, Geneva, WCC, 1990, 64. Se også rapporten fra den anglikansk – romersk-katolske internasjonale kommisjonen "Mary: Grace and Hope in Christ": *Growth in Agreement III*, 82-112; se også rapporten fra the Groupe des Dombes, *Mary in the Plan of God and in the Communion of Saints* (1997-1998), Mahwah, N.J., Paulist Press, 2002.
15. *Baptism, Eucharist and Ministry*, Geneva, WCC, 1982, avsnittet om embetet, avsn. 13. Norsk utgave: Dåp, nattverd og embete, Mellomkirkelig råd (1996), embetsdelen avsn. 13, s. 38.
16. Ibid, avsnittet om embetet, avsn. 9.
17. Jf. rapporten fra Den reformerte romersk-katolske dialog, "Towards a Common Understanding of the Church" avsn. 132; gjengitt i *Growth in Agreement II*, s. 810. Se også rapporten fra Den luthersk – romersk-katolske dialogen "Ministry in the Church" [Tysk: Das geistliche Amt in der Kirche] (1981), in H. Meyer and L. Vischer (red.), *Growth in Agreement: Reports and Agreed Statements of Ecumenical Conversations on a World Level*, Ramsey-Geneva, Paulist-WCC, 1984, 252-253: "Det nye testamentet viser hvordan en særskilt tjeneste utviklet seg blant de forskjellige kirkelige tjenestene, og ble ansett for å stå i etterfølgelsen av apostlene som var sendt av Kristus. En slik spesiell tjeneste viste seg å være nødvendig for å lede fellesskapene. En kan derfor, ut fra Det nye testamentet, si at 'den spesielle tjenesten', innstiftet av Jesus Kristus gjennom kallelisen og sendelsen av apostlene, 'var essensiell da – og er essensiell for alle tider og forhold.'" Rapporten fra Den metodistisk – romersk-katolske dialogen, "Toward a Statement on the Church" (1986), bekrefter at "Kirken alltid har hatt behov for en gudgitt vigslertjeneste". Jf. *Growth in Agreement II*, 588, avsn. 29.
18. Jf. den luthersk – romersk-katolske felleserklæringen: *Joint Declaration on the Doctrine of Justification*, Grand Rapids, Eerdmans, 2000, avsn.15).
19. Jf. "Called to be the One Church," avsn. 5; *Growth in Agreement III*, s. 607.
20. Ibid.
21. Avsnittene 3-7 i uttalelsen fra Porto Alegre "Called to Be One Church" gir en tilsvarende forklaring når det gjelder trosbekjennelsens ordlyd at Kirken er "én, hellig, allmenn og apostolisk". Jf. *Growth in Agreement III*, s. 607.
22. For eksempel uttalte de katolske biskopene i Det annet Vatikankonsil at "Kirken er i Kristus som et sakrament, det vil si både et tegn på og et redskap for den nære forening med Gud og hele menneskeslekten innbyrdes enhet". (Jf. Den dogmatiske konstitusjon om Kirken, *Lumen Gentium*, avsn. 1), hvor ordet *redskap* er ment å formidle Kirkens "effektivitet" på en positiv måte. Andre kristne, som sterkt hevder Kirkens sakramentale vesen, finner bruken av ordet *redskap* upassende når det gjelder det kristne fellesskapet. Den relativt brede tilslutningen som fins til tanken om Kirken som et tegn, er bevitnet i KV-rapporten "The Holy Spirit and the Catholicity of the Church" fra Kirkenes verdensråds fjerde generalforsamling i Uppsala i 1968, som uttalte: "Kirken er modig nok til å omtale seg selv som tegnet på menneskehetens kommende enhet." Jf. N. Goodall (red.), *The Uppsala Report*, Geneva, WCC, 1968, 17. For Den dogmatiske konstitusjon om Kirken, *Lumen Gentium*, se <http://www.vatican.va>.
23. "World Council of Churches' Consultation with Member-Churches in South Africa - Cottesloe, Johannesburg, 7-14 December, 1960," i *The Ecumenical Review*, XIII(2), January 1961, 244-250; "Statement on Confessional Integrity," i *In Christ a New Community: The Proceedings of the Sixth Assembly of the Lutheran World Federation: Dar-es-Salaam, Tanzania, June 13-25, 1977*, Geneva, Lutheran World Federation, 1977, 179-180, 210-212; "Resolution on Racism and South Africa," in Ottawa 82: *Proceedings of the 21st General Council of the World Alliance of Reformed Churches (Presbyterian and Congregational) Held at Ottawa, Canada, August 17-27, 1982*, Geneva, Offices of the Alliance, 1983, 176-180; The Belhar Confession, <http://www.urcsa.org.za/documents/The%20Belhar%20Confession.pdf>.
24. Jf. KV-uttalelsen "The Unity of the Church as *Koinonia*: Gift and Calling": "Mangfold som har sine røtter i teologiske tradisjoner, forskjellige kulturer, etniske og historiske forbindelser, hører med til kirkefellesskapets vesen. Samtidig er det grenser for mangfoldet. Mangfold er for eksempel uberettiget når det gjør det umulig å bekjenne Jesus Kristus som Gud og Frelser, den samme i går og i dag og til evig tid (Heb. 13,8). I kirkefellesskapet bringes forskjeller sammen i harmoni som gaver av Den hellige ånd, hvor de bidrar til Guds kirkes rikdom og helhet." I M. Kinnamon (red.), *Signs of the Spirit: Official Report Seventh Assembly*, Geneva-Grand Rapids, WCC-Eerdmans, 1991, 173. Berettiget mangfold er ofte behandlet i internasjonale bilaterale læresamtaler. Den anglikansk-ortodokse dialogen registrerer for eksempel det brede mangfoldet i lokal-kirkenes liv: "Så lenge som deres vitnesbyrd om den ene tro forblir uforandret, er et slikt mangfold ikke å betrakte som en svakhet eller årsak til splittelse, men betegner den ene Åndens fylde som skjenker sine gaver til hver og en etter sin vilje." Fra *The Church of the Triune God: The Cyprus Agreement by the International Commission for Anglican-Orthodox Dialogue*, 2006, London, Anglican Communion Office, 2006, 91. Se også den luthersk-romersk katolske dialograpporten *Facing Unity* (1984), avsn. 5-7, 27-30, og spesielt avsnittene om "Unity in reconciled diversity", avsn. 31-34, gjengitt i *Growth in Agreement II* s. 445-446, og 449-450. Se videre rapporten fra den anglikansk-romersk katolske dialogen (ARCIC) *The Gift of Authority* avsn. 26-31, i *Growth in Agreement III*, 68-69; og den metodistisk – romersk-katolske dialograpporten *Speaking the Truth in Love*, avsn. 50, i *Growth in Agreement III*, 154.
25. Jf. Rapporten fra the Joint Working Group of the World Council of Churches and the Roman Catholic Church, "The Church: Local and Universal," avsn.15, i *Growth in Agreement II*, s. 866. Begrepet "lokal" må ikke forveksles med "konfesjonell" i denne beskrivelsen.
26. Se the unity statements fra KVs generalforsamlinger i New Delhi, Uppsala og Nairobi i W. A. Visser 't Hooft (red.), *The New Delhi Report: The Third Assembly of the World Council of Churches 1961*, London, SCM, 1962, 116-134; N. Goodall (red.), *The Uppsala Report 1968: Official Report of the Fourth Assembly of the*

- World Council of Churches*, Geneva, WCC, 1968, 11-19; og D. M. Paton (red.), *Breaking Barriers Nairobi 1975: The Official Report of the Fifth Assembly of the World Council of Churches*, London-Grand Rapids, SPCK-Eerdmans, 1976, 59-69.
27. Kyrill av Jerusalem, Katekese 18, i J. P. Migne, *Patrologia Graeca* 33, 1044.
28. Et godt eksempel på multilateralt nivå er rapporten fra the Joint Working Group of the World Council of Churches and the Roman Catholic Church: "The Church: Local and Universal" i <http://www.oikoumene.org/en/resources/documents/wcc-commissions/>. Se også *Growth in Agreement II*, s. 862-875. Fra bilaterale dialoger se avsnittet "Ecclesial Communion – Communion of Churches" fra den luthersk-romersk katolske dialograpporten "Church and Justification" (1993), gjengitt i *Growth in Agreement*, s. 505-512; og, spesielt, den ortodoks – romersk-katolske uttalelsen "Ecclesiological and Canonical Consequences of the Sacramental Nature of the Church: Ecclesial Communion, Conciliarity and Authority" (2007) som finnes her: http://www.pcf.va/romancuria/pontifical_councils/chrstuni/ch_orthodox_docs/re_pc_chrstuni_doc_20071013_documento-ravenna_en.html.
29. Denne endringsbetingelsen er ikke ment å tilsløre den vedvarende betydningen av Jesus Kristus og hans evangelium: "Jesus Kristus er i går og i dag den samme, ja til evig tid" (Heb 13,8).
30. Fra "Kirken: Lokal og universell (1990), avsn. 25, gjengitt i *Growth in Agreement II*, 868. Avsnittene 10-11 og 28-32 av denne teksten viser med sitater og fotnoter at dens fremstilling av kommunion er hentet fra et bredt tilfang av økumeniske dialoger hvor anglikanere, lutheranere, metodister, ortodokse, reformerte og de romersk-katolske har deltatt, så vel som flere uttalelser om enhet vedtatt ved noen av KVs generalforsamlinger (jf. fotnote 26). KV-uttalelsen "The Unity of the Church as *Koinonia*: Gift and Calling," styrker elementet som gjelder den vigslede tjenesten ved å føye ordet *forsonet* til *anerkjent*. [M. Kinnamon (red.), *Signs of the Spirit: Official Report Seventh Assembly*, Geneva, WCC, 1991, 173]. Tilsvarende sammenstillinger av grunnelementer i kirken forstått som kommunion, ser vi i den luthersk-romersk katolske dialograpporten "Facing Unity", gjengitt i *Growth in Agreement II*, s. 456-477, som beskriver kirken som et fellesskap av tro, sakramenter og tjeneste, så vel som den metodistisk-romersk katolske rapporten "The Apostolic Tradition" (1991), *Growth in Agreement II*, s. 610-613, som beskriver Kirken som et levende legeme ved tro, gudstjeneste og vigslte tjenester. De klassiske uttalelsene om enhet fra Kirkenes verdensråds generalforsamlinger i New Delhi (1960), Nairobi (1975), Canberra (1990) og Porto Alegre (2005) viser også til enhetens grunnleggende egenskaper, som det følgende sitatet fra Porto Alegre illustrerer: "Våre kirker har bekreftet at enheten vi ber, håper og arbeider for, er 'én *koinonia*, gitt og uttrykt i felles bekjennelse av den apostoliske tro, et felles sakramentalt liv som en trer inn i ved den ene dåp, og som feire sammen i ett nattverdfellesskap, et felles liv hvor medlemmer og vig-
- slede tjenester er ensidig anerkjent og forsonet, og et felles misjonsoppdrag som bevitner evangeliet om Guds nåde til alle mennesker, og tjener hele skapningen.' Slik *koinonia* skal finne sitt uttrykk på hvert sted, og gjennom et konsiliært forhold mellom kirker på forskjellige steder" – fra "Called to be the One Church," avsn. 2, i *Growth in Agreement III*, s. 606-607.
31. Se for eksempel kapitlene "Fundamentals of Our Common Faith: Jesus Christ and the Holy Trinity" og "Salvation, Justification, Sanctification" of Walter Kasper's, *Harvesting the Fruits: Basic Aspects of Christian Faith in Dialogue*, London-New York, Continuum, 2009, 10-47, Boken beretter om konvergens på disse feltene mellom anglikanere, lutheranere, metodister, reformerte og romersk-katolske.
32. *A Treasure in Earthen Vessels*, Geneva, WCC, 1998, avsn. 32. Før dette hadde *Dåp, nattverd og embete*, embetsdelen 34, anført: "Apostolisk tradisjon i Kirken betyr kontinuitet i det som er de faste kjennetegn på apostlenes kirke: Vitnesbyrd om den apostoliske tro, forkynnelse og nytolkning av evangeliet, feiring av dåp og nattverd, overlevering av tjenesteansvar, fellesskap i bønn, kjærlighet, glede og lidelse, tjeneste for de syke og trengende, enhet mellom de lokale kirkene og det å dele gavene som Herren har gitt til hver enkelt." Gjengitt i *Baptism, Eucharist, Ministry*, Geneva, WCC, 1982.
33. Se for eksempel den luthersk-ortodokse dialograpporten "Scripture and Tradition" (1987), i *Growth in Agreement II*, s. 224-225; den metodistisk – romersk-katolske rapporten "The Word of Life", avsn. 62-72, som beskriver "Agents of Discernment," i *Growth in Agreement I*, s. 632-634; den anglikansk – romersk-katolske rapporten "The Gift of Authority" i *Growth in Agreement III*, s. 60-81; rapporten fra dialogen mellom Disciples of Christ og Den romersk-katolske kirke, "Receiving and Handing on the Faith: The Mission and Responsibility of the Church," i *Growth in Agreement III*, s. 121-137; den metodistisk – romersk-katolske "Speaking the Truth in Love: Teaching Authority among Catholics and Methodists," i *Growth in Agreement* s. 138-176; og den reformert – orientalsk ortodokse "Report" (2001), avsn. 22-28, som beskriver "Tradition and Holy Scripture" og "The Role of the Theologian in the Christian Community," i *Growth in Agreement* s. 43-44.
34. Se *Baptism, Eucharist and Ministry 1982-1990: Report on the Process and Responses*, Geneva, WCC, 1990, 39, 55-56.
35. Dette avsnittet gjengir det materialet som ble utviklet under deloverskriften "II. Dåpens betydning," i *Dåp, nattverd og embete*, dåpsdelen avsn. 2-7. Meget lignende bekreftelser fra fire internasjonale bilaterale dialoger finnes i kapitlet "Common Understanding of Baptism" i Walter Kasper, *Harvesting the Fruits*, s. 164-168, så vel som i studieteksten fra Faith and Order med tittelen *One Baptism: Towards Mutual Recognition*, Geneva, WCC, 2011.
36. Et eksempel på slik gjensidig dåpsanerkjennelse er den som ble inngått den 29. april 2007 av elleve av seksten medlemmer i Rådet av kristne kirker i Tyskland [ACK]. Denne begivenheten er beskrevet på http://www.ekd.de/english/mutual_recognition_of_baptism.html
37. Dette sammendraget er basert på "II. Nattverdens betydning", i *Dåp, nattverd og embete*, nattverdelen avsn. 2-26. For de varierende grader av konvergens mellom anglikanere, lutheranere, metodister, reformerte og romersk-katolikker, se kapitlet om "Nattverden" i Walter Kasper, *Harvesting the Fruits*, s. 168-190.
38. Fra *Dåp, nattverd og embete*, avsn. 24 og 26.
39. Det latinske ordet *sacramentum* betegner den eden som en rekrutt måtte fremsi idet han påbegynte militærtjenesten. Det ble brukt av den første store teologen som skrev på latin, Tertullian (år 160-220), med referanse til dåpen.
40. *One Baptism: Towards Mutual Recognition*, avsn. 30.
41. *Dåp, nattverd og embete*, embetsdelen avsn. 17, gjengitt i *Growth in Agreement I*, s. 486. Se også kommentaren til det avsnittet s. 500.
42. Jf. den anglikansk-romersk katolske rapporten "Ministry and Ordination" og "Elucidation", gjengitt i *Growth in Agreement I*, s. 78-87, og den ortodoks – romersk-katolske dialograpporten "The Sacrament of Order in the Sacramental Structure of the Church", gjengitt i *Growth in Agreement I* s. 671-679.
43. Jf. Ignatius av Antiokias *Letter to the Magnesians* 6 og 13; *Letter to the Trallians* 7; *Letter to the Philadelphians* 4; *Letter to the Smyrnaeans* 8.
44. To innsiktsfulle beretninger om utviklingen på reformasjonstiden er den reformert – romersk-katolske dialograpporten "Towards a Common Understanding of the Church" spesielt med avsnittene 12-63, kalt "Toward a reconciliation of memories," i *Growth in Agreement II*, s. 781-795; og den luthersk – romersk-katolske rapporten *The Apostolicity of the Church*, Minneapolis 2006, avsn. 65-164, s. 40-71.
45. På dette punktet hevder den luthersk – romersk-katolske dialograpporten "Church and Justification" (1993), avsn. 185: "Det er ingen motsetning mellom rettferdiggjørelseslæren og tanken om en ordinert tjeneste innstiftet av Gud og nødvendig for Kirken" (*Growth in Agreement II*, s. 529). Ikke desto mindre legger teksten senere til: "Forskjellen mellom det katolske og det lutherske synet på den teologiske og ekklesiologiske vurderingen av bispeembetet er derfor ikke så dyptgripende at en luthersk forkastelse eller likegyldighet overfor denne tjenesten står i motsetning til det katolske synet at den er kirkelig uunnværlig. Det er mer et spørsmål om en klar gradering i vurderingen av denne tjenesten som kan beskrives, og har vært beskrevet på katolsk side, ved hjelp av begreper som 'nødvendig' eller 'uunnværlig,' og på luthersk side som 'viktig', meningsfull' og dermed 'ønskelig.'" (Avsn. 197, *Growth in Agreement II* s. 532).
46. *Dåp, nattverd og embete*, embetsdelen avsn. 22, MKR 1996 (*Baptism, Eucharist and Ministry, Ministry*, avsn. 22).
47. Denne beskrivelsen av Jesu autoritet som Kirken gjøres delaktig i, svarer til beskrivelsen i den ortodoks-romersk katolske uttalelsen fra Ravenna (2007) når det gjelder "Ecclesiological and Canonical Consequences of the Sacramental Nature of the Church: Ecclesial Communion, Conciliarity and Authority," avsn. 12; se ovenfor i kap. II, fotnote 28.
48. Jf. "Ecclesiological and Canonical Consequences of the Sacramental Nature of the Church: Ecclesial Communion, Conciliarity and Authority," avsn. 13-14; se fotnote 28.
49. Desmond Tutu, "Towards Koinonia in Faith, Life and Witness," i T. Best and G. Gassmann, red., *On the Way to Fuller Koinonia*, Geneva 1994, s. 96-97.
50. Se for eksempel ARCIC II, "The Gift of Authority" (1998), i *Growth in Agreement III*, Geneva 2007, s. 60-81. Dette har også gitt gjenklang i det metodistisk – romersk-katolske dokumentet "Speaking the Truth in Love," avsn. 83-84 i *Growth in Agreement III*, Geneva 2007, s. 163-164.
51. *Dåp, nattverd og embete*, embetsdelen avsn. 23, MKR 1996.
52. Allerede på den første verdenskonferansen av Faith and Order i Lausanne i 1927 ble kirkens ordning med et "episkopalt", "presbyteralt" og "menighetsmessig" system registrert, og den underliggende verdien av disse tre sidene ble "ansett av mange som avgjørende for kirkens gode orden". I H. N. Bate (ed.), *Faith and Order Proceedings of the World Conference: Lausanne, August 3-21, 1927, London, Student Christian Movement, 1927*, s. 379. Femtifem år senere siterte Dåp, nattverd og embete, embetsdelen, denne teksten fra Lausanne i sin kommentar til avsnitt 26 i embetsdelen. Den gjør det for å underbygge hva den sier om at den ordinerte tjeneste skulle utøves personlig, kollegialt og fellesskapsmessig.
53. *Dåp, nattverd og embete*, embetsdelen avsn. 26, MKR 1996.
54. Jf. den ortodoks – romersk-katolske dialograpporten "Ecclesial Communion, Conciliarity and Authority," avsn. 5, som blant annet påpeker at synodalitet kan oppfattes synonymt med konsiliaritet.
55. "Økumeniske" konsiler eller synoder er de som representerer hele den kristne verden. Kirkemøtet i Nikea 325 er gjennomgående anerkjent som det første av disse. Der ble Kristi guddom fastslått som svar på den nye læren til Arius som fornektet Sønnens likhet med Far. Kirkene har forskjellig vurdering av hvor mange slike konsil som er blitt holdt. Om økumeniske konsiler og deres autoritet se, for eksempel, den luthersk-ortodokse dialoguttalelsen "Authority in and of the Church: The Ecumenical Councils" (1993), i *Growth in Agreement III*, 12-14, kapitlet "Councils and the

- Declaration of the Faith” i dokumentet “Receiving and Handing on the Faith: The Mission and Responsibility of the Church,” i *Growth in Agreement II*, s. 125-127; fra dialogen mellom Disciples of Christ og Den romersk-katolske kirke. Jf. også *Councils and the Ecumenical Movement, Geneva, WCC, 1968*”.
56. Kanon 34 kan finnes på lenken <http://www.newadvent.org/fathers/3820.htm>.
57. Avsn. 31.2 i “Report of Section II: Confessing the One Faith to God’s Glory,” i T.F. Best og G. Gassmann: *On the Way to Fuller Koinonia*, Geneva, WCC, 1994, s. 243.
58. John Paul II, *Ut Unum Sint*, London, Catholic Truth Society, 1995, avsn. 96. En rapport med tittelen “Petrine Ministry” presenterer en sammenfatning og analyse av de forskjellige økumeniske dialogene som – frem til 2001 – tar opp spørsmålet om en primat-tjeneste i Kirken, såvel som svarene på Pave Johannes Pauls invitasjon til samtale om denne tjenesten. Her samles sakene under fire deloverskrifter: Skriftgrunnlaget, *de iure divino* [spørsmålet om en slik tjeneste kan baseres på Guds vilje, såkalt *guddommelig rett*], universell jurisdiksjon (utøvelsen av autoritet eller makt i Kirken) og pavelig ufeilbarlighet. Denne foreløpige rapporten er publisert i Det pavelige enhetsrådets *Information Service*, N. 109 (2002/I-II), 29-42, og viser at vurderingen av en “petrinsk tjeneste” varierer sterkt med hvilken tradisjon de kristne fellesskap tilhører.
59. Se den anglikansk – romersk-katolske rapporten “The Gift of Authority” i *Growth in Agreement III*, 60-81, og den ortodoks – romersk-katolske uttalelsen “The Ecclesiological and Canonical Consequences of the Sacramental Nature of the Church”.
60. *Church and World: The Unity of the Church and the Renewal of Human Community*, Geneva, WCC, 1990, kap III, avsn. 21 s. 27.
61. For spørsmål som har å gjøre med dette temaet, se “Religious Plurality and Christian Self-Understanding” (2006). Dette er resultatet av den studieprosessen som ble gjennomført som svar på forslag fremmet på KVs sentralkomiteémøte i 2002 til de tre stabsgruppene i Faith and Order, Inter-religious Relations, and Mission and Evangelism. Se til dette: www.oikoumene.org/en/resources/documents/assembly/porto-alegre-2006/3-preparatory-and-background-documents/religious-plurality-and-christian-self-understanding.html. Denne uttalelsen ble laget etter diskusjonen om forholdet mellom misjon og verdensreligionene på konferansen til Commission on World Mission and Evangelism holdt i San Antonio i 1989. På grunn av dens relevans til de hovedtemaene som behandles i dette kapitlet, vil interreligiøse relasjoner nevnes i hver av de tre delene.
62. “Charta Oecumenica” (2001) utarbeidet av Konferansen av europeiske kirker (KEK) og Rådet av europeiske [katolske] bispekonferanser (CCEE), avsn. 2, hevder: “Vi forplikter oss til å anerkjenne at hvert menneske fritt kan velge sin religiøse og kirkelige tilknytning som en samvittighetssak. Dette innebærer å ikke lede noen til å konvertere gjennom moralsk press eller materielle incitamenter, men også at en ikke hindrer noen fra å tre inn i en konvertering som er etter hans eller hennes egen frie vilje.” Se også “Christian Witness in a Multi-religious World: Recommendations for Conduct” utarbeidet i fellesskap mellom the Pontifical Council for Interreligious Dialogue, the World Council of Churches og the World Evangelical Alliance, vedtatt 28 januar 2011, og tilgjengelig på: www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/interrelg/documents/rc_pc_interrelg_doc_20111110_testimonianza-cristiana_en.html.
63. Se den luthersk - romersk-katolske *Joint Declaration on the Doctrine of Justification*, Eerdmans, 2000.
64. Se for eksempel den anglikansk – romersk-katolske uttalelsen, “Life in Christ: Morals, Communion and the Church” i *Growth in Agreement II*, s. 344-370, og studiedokumentet til the Joint Working Group of the World Council of Churches og the Den romersk-katolske kirke: “The Ecumenical Dialogue on Moral Issues: Potential Sources of Common Witness or of Divisions” (1995) i *The Ecumenical Review* 48 (2), april 1996, s. 143-154. For nyere arbeid med “Moral Discernment in the Churches”. Se også rapporten *The Standing Commission on Faith and Order Meeting in Holy Etchmiadzin, Armenia*, Geneva, WCC, 2011, s. 9-10 og 18-20.
65. Se for eksempel den reformerte - romersk-katolske teksten “The Church as Community of Common Witness to the Kingdom of God,” der det andre kapitlet beretter om samarbeidet mellom disse kirkene i forhold til urfolks rettigheter i Canada, apartheid i Sør-Afrika og fred i Nord-Irland. I det tredje kapitlet beskrives de måtene hvor klargjøring av handlingsmønstre har funnet sted i hvert fellesskap, i PCPCU, *Information Service* N. 125 (2007/III), s. 121-138 og *Reformed World* 57(2/3), June-September 2007, 105-207.
66. De foregående setningene gjentar og parafaserer uttalelsen fra Ninth Forum on Bilateral Dialogues, holdt i Breklum, Tyskland, i mars 2008. For selve denne uttalelsen, se *The Ecumenical Review* 61(3), October 2009, 343-347; www.oikoumene.org/fileadmin/files/wcc-main/documents/p2/breklum_statement.pdf
67. St John Chrysostom, Homilie 50, 3-4 over Matteus i J. P. Migne, *Patrologia Graeca*, 58, 508-509.
68. “Constitution and Rules of the World Council of Churches”, i L. N. Rivera-Pagán (red.), *God in Your Grace: Official Report of the Ninth Assembly of the World Council of Churches*. Geneva: WCC, 2007, s. 448.
69. H. N. Bate (red.). *Faith and Order – Proceedings of the World Conference – Lausanne, August 3-21, 1927*. New York: George H. Doran Co., 1927, esp. 463-466. *Reports of the World Conference on Faith and Order – Lausanne Switzerland August 3 to 21, 1927*, Boston, Faith and Order Secretariat, 1928, 19-24.
70. For et utvalg av responser se L. Dodgson (red.). *Convictions – A Selection from the Responses of the Churches to the Report of the World Conference on Faith and Order, Held at Lausanne in 1927*, London, Student Christian Movement Press, 1934.
71. L. Hodgson (red.). *The Second World Conference on Faith and Order held at Edinburgh, August 3-18, 1937*. London: Student Christian Movement Press, 1938, 5.
72. *Ibid.*, 228-235, 236-238.
73. Jf. O. Tomkins, *The Church in the Purpose of God: An Introduction to the Work of the Commission on Faith and Order of the World Council of Churches*, Geneva: Faith and Order, 1950, s. 34.
74. Jf. “The Universal Church in God’s Design”, i W. A. Visser ‘t Hooft (red.). *The First Assembly of the World Council of Churches held at Amsterdam August 22nd to September 4th, 1948*, London, SCM Press Ltd, 1949, 51-57.
75. *The Church: A Report of a Theological Commission of the Faith and Order Commission of the World Council of Churches in preparation for the Third World Conference on Faith and Order to be held at Lund, Sweden in 1952*. Faith and Order Paper 7, London: Faith and Order, 1951.
76. R.N. Flew (red.). *The Nature of the Church – Papers presented to the Theological Commission appointed by the Continuation Committee of the World Conference on Faith and Order*, London, SCM Press, 1952.
77. *Report of the Third World Conference on Faith and Order, Lund, Sweden: August 15-28, 1952*, London, Faith and Order, 1952, 7-11.
78. *Christ and the Church: Report of the Theological Commission for the Fourth World Conference on Faith and Order*, Geneva, WCC, 1963.
79. P. C. Rodger and L. Vischer (eds.), *The Fourth World Conference on Faith and Order: Montreal, 1963*, New York, Association Press, 1964, 41-49.
80. W. A. Visser ‘t Hooft (ed.), *The New Delhi Report: The Third Assembly of the World Council of Churches, 1961*, London, SCM Press, 1962, 116.
81. D. M. Paton (red.), *Breaking Barriers: Nairobi 1975 – The Official Report of the Fifth Assembly of the World Council of Churches, Nairobi, 23 November – 10 December, 1975*, London-Grand Rapids, SPCK-Eerdmans, 1976, 60.
82. M. Kinnamon (red.), *Signs of the Spirit: Official Report Seventh Assembly – Canberra, Australia, 7-20 February 1991*, Geneva-Grand Rapids, WCC- Eerdmans, 1991, 172-174.
83. L. N. Rivera-Pagán (red.). *God, in your Grace: Official Report of the Ninth Assembly of the World Council of Churches*, Geneva, WCC, 2007, 255-261.
84. *Baptism, Eucharist and Ministry*, Geneva, WCC, 1982.
85. Jf. *Churches Respond to BEM* Geneva, WCC, 1986-1988, volumes I-VI.
86. Jf. *Baptism, Eucharist & Ministry, 1982-1990: Report on the Process and Responses*, Geneva, WCC, 1990, 147-151.
87. Jf. *Confessing the One Faith: An Ecumenical Explication of the Apostolic Faith as It Is Confessed in the Nicene-Constantinopolitan Creed (381)*, Faith and Order Paper 153, Geneva-Eugene, WCC-Wipf & Stock, 2010.
88. Jf. *Church and World: The Unity of the Church and the Renewal of Human Community*, Faith and Order Paper 151, Geneva, WCC, 1990.
89. “Final Document: Entering into Covenant Solidarity for Justice, Peace and the Integrity of Creation,” in D.P. Niles (red.), *Between the Flood and the Rainbow: Interpreting the Conciliar Process of Mutual Commitment (Covenant) to Justice, Peace and the Integrity of Creation*, Geneva, WCC, 1992, 164-190; jf. T. F. Best & M. Robra (reds.), *Ecclesiology and Ethics: Ecumenical Ethical Engagement, Moral Formation, and the Nature of the Church*. Geneva, WCC, 1997.
90. Jf. G. Gassmann, G. Gassmann, “The Nature and Mission of the Church: Ecumenical Perspectives,” in T. F. Best (red.), *Faith and Order 1985-1989: The Commission Meeting at Budapest 1989*, Geneva, WCC, 1990, esp. 202-204, 219.
91. *The Nature and Purpose of the Church: A Stage on the Way to a Common Statement*, Geneva, WCC, 1998.
92. T. F. Best and G. Gassmann (red.), *On the Way to Fuller Koinonia: Official Report of the Fifth World Conference on Faith and Order*, Geneva, WCC, 1994, 243.
93. *Encyclical Letter Ut Unum Sint of the Holy Father, John Paul II, on Commitment to Ecumenism*, Rome, Libreria Editrice Vaticana, 1995, avsn. 89..
94. *The Nature and Mission of the Church: A Stage on the Way to a Common Statement*. Faith and Order Paper 198 WCC, Geneva, 2005.
95. Jf. John Gibaut (red.), *Called to be the One Church: Faith and Order at Crete*. Faith and Order Paper 212, Geneva, WCC, 2012, 147-193.
96. Jf. *ibid.*, 207-231.
97. *One Baptism: Towards Mutual Recognition*, Geneva, WCC, 2011.

Tidligere utgivelser

Disse finnes digitalt på www.norkr.no eller kan bestilles hos Norges Kristne Råd.

Nr 17 (2013):
Sammen mot livet: misjon og evangelisering i landskap i endring.
Pris: kr 50,-

Nr 16 (2012):
Når dere kommer sammen. Om gudstjenesten i kristne kirker og trossamfunn i Norge
Pris: kr 50,-

Nr 15 (2009):
Hva er kirken? To økumeniske bidrag.
Om kirkeforståelser i Norges Kristne Råd.
Pris: kr 50,-

Nr 14 (2006):
Israel og Palestina - En økumenisk utfordring
Et samtaledokument fra Norsk Teologisk Samtaleforum. Til kirker i Norge.
Kun tilgjengelig digitalt.

Nr 13 (2006):
En kropp - Nord-Sør refleksjoner i møte med hiv og aids. Bind 2
Pris: kr 50,-

Nr 12 (2006):
En kropp - Nord-Sør refleksjoner i møte med hiv og aids. Bind 1
Pris: kr 50,-

Nr 11 (2004):
Rettferdig Fred
Et ressurshefte med norske ledsageres øyenvitneskildringer fra Palestina og Israel
Pris: Gratis

Nr 10 (2003):
Tekster om fred fra forskjellige tradisjoner

Utgitt sammen med Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn.
Pris: kr 10,-

Nr 9 (2003):
Charta Oecumenica
Dokument om forpliktelse til gjensidig respekt og samarbeid mellom europeiske kirker.

Nr 8 (2003):
Møte med mysteriet. Unge kristne i dialog om tro og gudserfaring.

Nr 7 (2002):
Sudan: Informasjon, historier, bønner
Pris: kr 10,-

Nr 6 (2002):
Tiår mot vold: Bygg freden! - En utfordring til kirken
Pris: kr 10,-

Nr 5 (2002):
Gift på tvers. Om økumeniske og interreligiøse ekteskap.

Nr 4 (2001):
Trosbekjennelsen i vår tid. En økumenisk kommentar til den nikenske trosbekjennelsen.
Pris: kr 10,-

Nr 3 (1999):
Økumeniske gudstjenester

Nr 2 (1998/2001):
Økumeniske retningslinjer i forbindelse med seksuelle overgrep i kirkelig sammenheng

Nr 1 (1998):
Lån og utlån av kirken. Retningslinjer for utlån av kirke til annet kristent trossamfunn.

Norges Kristne Råd

Adresse: Rådhusgata 1-3, N-0151 Oslo. Telefon: 23081300. E-post: post@norkr.no.